

KIRKEGÅRDEN

Februar 2013

33. årgang

1

HTF finder altid en løsning

Vores store produktprogram sikrer altid den rigtige løsning til den rigtige pris. Ring til Danmarks største leverandør af køretøjer til kirkegårde, både når det gælder salg, service og reservedele.

MINILAST - en HTF klassiker

Minilast er et sikkert og stabilt produkt, som med de mange udbygningsmuligheder kan bruges til mange forskellige opgaver. Fås med enten el, benzin eller diesel motor.

NYHED

EVO - nyt tiltag fra HTF

48V el motor som udnytter batterierne optimalt. Evo bærer op til 1400 kg nyttelast og har en rækkevidde på op til 100 km på én opladning.

Stort udvalg - Transporter - Løvsuger - Redskabsbærer **Ring og forhør!**

Løvsuger MK6

Superstærk løvsuger løsning, også når pladsen bliver trang. Top effektivt filtersystem sikrer et godt og sundt arbejdsmiljø.

Farmertruck

En robust og stærk maskine. 500 kg nyttelast. Hastighed ca. 15 km/t. El eller benzin motor.

Landsdækkende salg og service

Ring efter uforpligtende konsulentbesøg eller kontakt en af vore salgskonsulenter for rådgivning.

Fyn/Sjælland: Christian Nissen: 40 34 54 66

Jylland: Josef Hart: 20 92 97 10

HTF A/S
Virkelyst 66
Gjellerup
DK-7400 Herning

www.htf-as.dk
Phone +45 97 11 64 66
Fax +45 97 11 90 54
htf@htf-as.dk

INDHOLD

s. 04	Naturafdeling på Egekirkegården i Holstebro
s. 08	Julens Traditioner
s. 12	Bakteriekræft på Hestekastanje
s. 16	Bedre information om urnenedsættelse i den anonyme fællesgrav
s. 20	Skovkirkegårde - Set i et religionsvidenskabeligt perspektiv
s. 24	Ledelse, samarbejde og relationer
s. 26	Samarbejde skaber plads til alle
s. 29	Krematoriekursus i Glostrup
s. 32	Dick Kreinøe - 40 år på Gladsaxe Kirkegård
s. 34	Profil – Henrik Wissing
s. 38	”En god staude til kirkegården” – Primula
s. 40	Paragraffen
s. 44	Kort nyt
s. 46	Kalender

FORSIDE

”Altertavlen” i Skansekapellet på Skansekirkegården i Hillerød, er en endevæg med glas fra gulv til loft, hvor dette fantastiske skue; med korset og udsigten ud over Hillerød og Gribskov danner baggrund. Kapellet og korset er tegnet af arkitekten Max Brüel. Foto: Lene Halkjær Jensen.

REDAKTION

Redaktør:

Lene Halkjær Jensen,
Humblebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142
E-mail: lene.bladet@mail.dk

Redaktion:

Jens Zorn Thorsen,
Vejle Kirker og Kirkegårde
E-mail: jeztho@gmail.com

Tommy Christensen,
Svendborg Kirkegårde og Krematorium
E-mail: tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Jens Dejgaard Jensen,
Silkeborg Kirkegårde og Krematorium
Tlf. 2393 9300
E-mail: jdj@hvejsel.eu

Jørn Skov
Tønder Kirkegård
E-mail: tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Asger Christensen,
Hørsholm Kirkegård
E-mail: asger@hoersholmkirkegaard.dk

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 – Fax 4586 4157
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Layout og tryk:

Jello ApS
Tlf. 3145 0050
E-mail: da@jello.dk

Redaktionelt stof og annoncer til 'KIRKEGÅRDEN' nr. 2, 2013 sendes til lene.bladet@mail.dk senest d. 20. marts 2013
Artiklernes indhold er ikke nødvendigvis et udtryk for Redaktionens, FDK's eller DKL's holdning.

NATURAFDELING PÅ EGEKIRKEGÅRDEN I HOLSTEBRO

af Eivind Wad, [eiv@wadlandskab.dk](mailto:eiw@wadlandskab.dk)

Landskabsarkitekt MAA – MDL, Indehaver af tegnestuen WAD landskabsarkitekter A/S

Illustration af Naturafdelingen. Gravminderne bliver groft kløvede klippestykker og maskinkløvede granitsten. Af Eivind Wad.

Holstebro kirkegårde er på Egekirkegårdens nordlige del i gang med anlæggelsen af en ny naturafdeling.

Egekirkegården

Egekirkegården er en frodig parkkirkegård, hvis anlæggelse er påbegyndt i slutningen af 1960-erne. Egekirkegården er anlagt i flere tempi, afdeling på afdeling og nu en man i gang med anlæggelsen af den sidste tredjedel. Kirkegården er omkranset af egebeplantninger og et stengærde.

Langs hovedstien, på den indvendige side af randbeplantningen og ved kapellet, består beplantningen af solitære skovfyr.

Kirkegårdens begravelsesafdelinger består af en komposition af rum omkranset af bøgehække. Indretningen er rigt varieret med traditionelle hæskomkransede gravsteder, hækskulpturer, stauderabatter, efeu dækkede grave, grave

i græs og en afdeling med lyngbakker, meget populært for øvrigt.

Alle områder og rum er desuden beplantet med hver sit karaktertræ. Kirkegården er en rigdom af variation og samtidig med alle muligheder for at finde steder til ro, fordybelse og minde.

Det er i denne sammenhæng den nye naturafdeling skal ses.

Naturafdelingen

'Drømmen er - at hvile i evigheden i en tueeng eller i en lysning i skoven'

Naturafdelingen omkranses med frodige græsklædte jordvolde, der samtidig danner afslutningen af Egekirkegården mod nord.

Skitse over naturafdelingen. Den eksisterende muslimske afdeling i det nordvestlige hjørnet bevares. Af Eivind Wad.

Den græsklædte jordvold signalerer natur i modsætning til bøgehækkene omkring de traditionelle afdelinger, som signalerer have.

Indenfor de græsklædte jordvolde, plantes en lysåben skov. Centralt i denne løvskovs midte, mod syd, indrettes arealet mere åbent, med engkarakter og med enkelte solitære træer.

Stisystemet udgøres af en ringsti som hæfter sig på hovedstien mod syd. Mod nord tilkøbes ringstien til hovedstien med en afstikker. Mod hovedstierne og de interne stier holdes en bræmme med klippet græs.

Enkelte af de eksisterende fyrretræer og de fleste af egetræerne bevares. De eksisterende søjlepopler og busketterne med snebær fjernes.

Den nye lysåbne skov består af fligetbladet birk, *Betula pendula* 'Dalecarlica', enkelte tretorn, *Gleditsia tricathos* 'Skyline', samt rødeg og vintereg, *Quercus rubra* og *Quercus petraea*.

Bundbeplantningen i skoven og på engen kommer til at bestå af blandede vilde græsser og urter.

Den naturlige flora i området, før kirkegården blev anlagt, var græsser og vilde blomster. Håbet er at frøbanken i jorden fra denne tidligere bevoksning, spirer frem og giver afdelingen sin særlige karakter.

Jordbunden i området er sandet. Området var fra starten anlagt med fine græsplæner og vandingsanlæg, så plænerne kunne holdes grønne og frodige hele sommeren. Dette vandingsanlæg er ryddet.

Afdelingen under anlægelse i november 2011. Aksel Stigaard og Erik Søvnald står selv for anlæggelsen. Foto: Eivind Wad.

Den nye afdelings afgrænsende jordvold, set fra lynghaven.
Foto: Eivind Wad.

Sommer 2012: Hovedstierne er anlagt og der er siden blevet plantet fligetbladet birk, enkelte tretorn, samt rødeg og vintereg. Arealet tilsås med naturgræs og urter i løbet af foråret 2013.
Foto: Aksel Stigaard.

Gravstederne og gravminderne

Gravstedernes størrelse er indrettet ud fra 1,5 x 1,5 m. modulet, der kan udlægges til dobbelte og enkelte kistgrave og urnegrave efter behov. Gravtyperne blandes tilfældigt. Mindestenene vendes med skriften mod øst eller vest ind imod den centrale sti.

Som mindsten arbejder vi med groft kløvede klippestykker og maskinkløvede granitsten med inskriptionen hugget som fremhævede bogstaver.

Den muslimske afdeling i det nordvestlige hjørne bevares, som en lille æske i naturen omkranset med bøgehække.

Inspiration

Inspirationen til naturafdelingen kommer fra mine studieture i landskabet i omegnen af Holstebro. Naturafdelingens indretning er et forsøg på at indrette kirkegården mere i pagt med naturgrundlaget i det stykke jord og i det landskab, hvori den ligger. ■

DEERE SEASON

Spar kr. 3.279

Nu kr. 17.996

X125

- 107 cm klippebredde
- Ergonomisk design
- Enkel og logisk betjening

Spar kr. 1.275

Nu kr. 4.796

Spar kr. 4.755

Nu kr. 27.996

Z225

- 107 cm klippebredde
- Effektiv EZtrak, ingen venderadius
- Enkel at arbejde med

R47V

- 47 cm klippebredde
- Variabel hastighed
- Opsamler

Spar kr. 1.742

Nu kr. 5.896

JS63V

- 53 cm klippebredde
- Blokklip
- Variabel hastighed

Mejlby-Vilsgaard A/S

7970 Redsted M, Tlf. 96 70 66 00
9610 Nørager, Tlf. 98 65 12 11
9700 Brønderslev, Tlf. 98 82 13 99
www.mejlbyvilsgaard.dk

Midtjydsk Maskincenter A/S

8380 Trige, Tlf. 86 62 73 22
8800 Viborg, Tlf. 86 62 73 22
www.mmcvt.dk

Ole Mathiesen MaskinCenter A/S

8543 Hornslet, Tlf. 86 99 55 41
www.ommc.dk

BMH A/S

6261 Bredebro, Tlf. 74 71 16 71
6500 Vojens, Tlf. 74 71 16 71
6740 Bramming, Tlf. 75 19 01 22
www.bmh-agro.dk

Herborg Smede- og Maskinforretning A/S

6920 Videbæk, Tlf. 97 17 28 66
7323 Give, Tlf. 75 73 32 11
7620 Lemvig, Tlf. 97 17 33 45
www.herborg-maskinforretning.dk

GMC

5260 Odense S, Tlf. 64 72 14 60
5620 Glamsbjerg, Tlf. 64 72 14 60
5700 Svendborg, Tlf. 64 72 14 60
www.gmc-fyn.dk

Maskincenter Sjælland A/S

4300 Holbæk, Tlf. 55 70 20 10
4653 Karise, Tlf. 55 70 20 10
4700 Næstved, Tlf. 55 70 20 10
www.maskincentersjaelland.dk

A/S Havdrup Maskinforretning

4622 Havdrup, Tlf. 46 18 55 44
www.havdrup-maskinforretning.dk

Søllested Maskinforretning A/S

4920 Søllested, Tlf. 54 94 10 03
www.soellested-maskinforretning.dk

Alle priser er ekskl. moms og gælder til og med den 30. april 2013, eller så længe lager haves. Vi tager højde for evt. trykfejl.

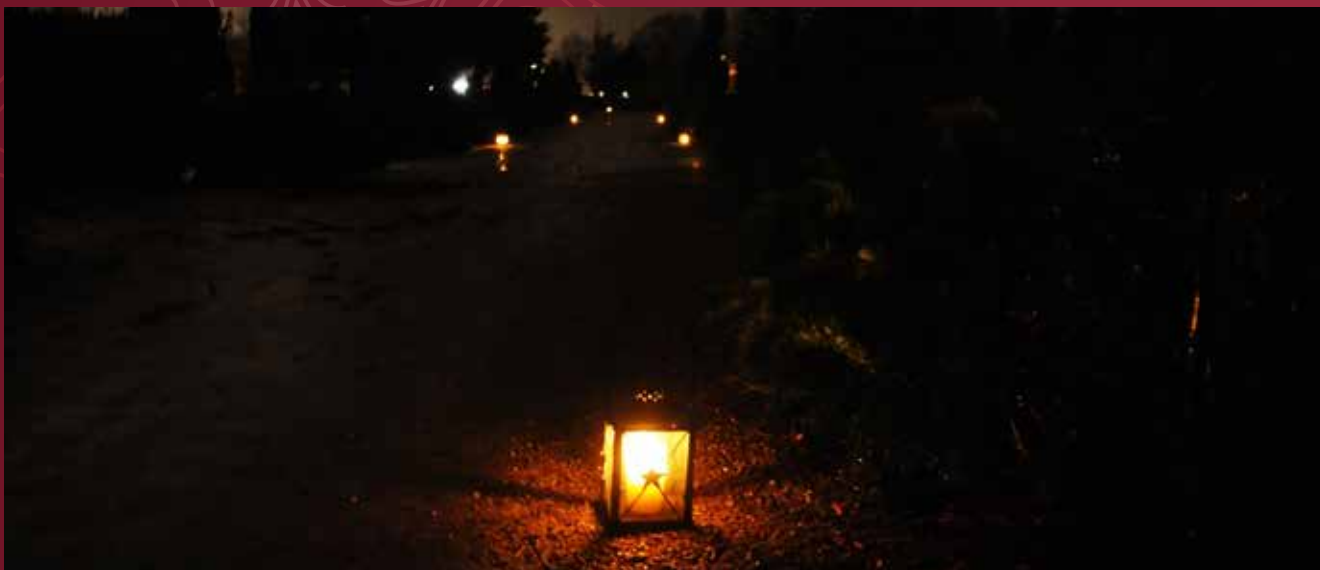

JOHN DEERE

JULENS TRADITIONER

Tekst og foto af Jørn Skov,
tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

For 5 år siden blev der anskaffet 300 lanterner. Det betyder, at mange af lysene nu kan brænde helt frem til 2. juledag. Foto: Jørn Skov.

Juleaftens dag sættes der hvert år 300 lanterner med levende lys ud på hovedgangene på Tønder Kirkegård. Det gør julens besøg på kirkegården til en stemningsfyldt oplevelse.

I Ribe Stifts årbog fra 2005 skriver Birgit Møller Bach om julens traditioner på de danske kirkegårde. I artiklen beskrives grandækningen og at mange mennesker i forbindelse med julen sætter lys på gravstederne og supplerer grandækningen med juletulipaner, kranse og dekorationer. Udover den traditionelle grandækning, fandt Birgit Møller Bach kun en enkelt kirkegård, der forsøgte at skabe en tradition og dermed brugte julens opmærksomhed for kirkegården til at skabe en oplevelse for de besøgende.

Besøg på kirkegården

De danske kirkegårde byder på en ro og stilhed, som er

i kontrast til julens hektiske gøremål. Mange bruger specielt juleaftensdag til at besøge familiens gravsteder, for at nyde de smukt dekorerede gravsteder og mindes afdøde familiemedlemmer. Til denne tradition hører efterhånden også, at der sættes levende lys ud på gravstederne.

Lys på kirkegården

For mere end 10 år siden, begyndte vi at sætte lys på gangene juleaften, for at understrege traditionen med at sætte levende lys på kirkegården i julen. Der sættes 300 lys ud på kirkegårdens hovedgange. De første år blev gravlys sat på gangene. De år hvor det blæste, var det svært at holde lys i dem og derfor blev der for 5 år siden anskaffet 300 lanterner, hvor gravlysene nu sættes i. Det betyder, at vi nu ikke kun har lys på kirkegården juleaften, for de fleste af lysene brænder først ud 2. juledag.

Juleaftensdag sættes 300 levende lys i lanterner på kirkegårdens hovedgange. Det har givet mange positive tilbagemeldinger og flere besøgende om eftermiddagen og aftenen den 24. december. Foto: Jørn Skov.

Hvordan oplever de besøgende traditionen

Hvert eneste år får vi mange positive tilbagemeldinger om, hvor stemningsfuldt lysene gør besøget på kirkegården. Der er ingen tvivl om, at det har fået endnu flere af Tønders borgere end før, til at besøge kirkegården juleaftens dag, sidst på eftermiddagen. Ligesom vi også oplever, at der er en del, der besøger kirkegården om aftenen, når de er på vej hjem fra julefesten.

Oplevelser på kirkegårdene

I det sidste nummer af Kirkegården blev der bragt en artikel fra Hørsholm Kirkegård, der omtalte det arrangement, de har tradition for at afholde i forbindelse med Halloween. Tidligere har teaterarrangementerne på Svendborg Kirkegårde også været omtalt. Ser jeg til Tyskland og læser de artikler der er i bladet Friedhofs-kultur, er der langt mere fokus på aktiviteter, der giver folk oplevelser på kirkegårdene. Den store fokus her skal

ses i lyset af, at kirkegårdene i Tyskland skal være selv-bærende økonomiske enheder.

Med den øgede fokus på brugerfinansiering af de danske kirkegårde, bliver vi nødt til at udvikle en række traditioner, som giver folk en endnu mere positiv opfattelse af kirkegårdene. Vi kan ikke i fremtiden nøjes med at arrangere rundvisninger, der ofte primært sætter fokus på de personer der er begravet på kirkegården, i stedet for at fokusere på selve kirkegården - og hvad den kan tilbyde, udover at være en begravelsesplads.

Kirkegårdene har en funktion i forbindelse med sorgbehandling, som et attraktivt grønt område og et terapeutisk rum. Igennem de traditioner vi udvikler, skal vi understøtte de kvaliteter, som de danske kirkegårde indeholder. ■

TUBE URNEN

Tube urnen er fremstillet af genbrugspapir og er velegnet til askespredning over åbent hav. Den er formet som et rør og har et aftageligt låg. Når låget tages af, kan en del af rørets lukkede top trykkes ind og asken kan drysses ud.

Tube urnen kan fås med et solsikke-, skov- eller solopgangsmotiv. Tube urnen produceres af Tributes Ltd. og forhandles i Danmark af Tommerup Kister.

Solopgang-motiv

Solsikke-motiv

Skov-motiv

GIANT V452T HD X-tra

- Motor 45 hk
- 28 km/t
- Løftkraft 1800 kg
- Egenvægt 2500 kg
- 100% diff.spærre
- Frem/bak i joystick

Brdr. Holst Sørensen A/S
6760 Ribe
tlf. 76 88 44 00
www.bhsribe.dk

Kontakt Julius Bjerg på 40 33 26 61

ARS

Beskæringsudstyr

SITAS.DK · 44 65 05 65

Stangsakse

Knivtandsave

Topsave

Norcar DK

tlf. 9621 9020

Den perfekte hjælper på kirkegården:

Norcar 755

- Knækstyret
- Har ekstremt snæver venderadius
- Konstrueret med henblik på ergonomi og sikkerhed
- Alle funktioner styres fra et joystick
- Minimal belastning af underlaget
- Smidig i trange omgivelser
- 4-hjulstrukket
- 20 hK Kubota dieselmotor
- Lav egenvægt
- Stort redskabs program, bla. Løvsuger - Gangriver - Gravsstenstang m.m.

Læs mere på www.norcar.com

Ring for nærmere info eller demo af maskinen.

BRANDSOFT

Komplette IT-løsninger
til kirker og kirkegårde

www.brandsoft.dk

Industrivej Syd 13 C · 7400 Herning · Tlf. 9928 3565

AF-EL-TRUCKS

Lad A-Flensborg i Herning løse
deres interne transportproblemer

Type EL-P-24

- Træk på bærehjul
- El-hydr. tip af lad
- Servicefrie batterier

Kontakt os for
yderligere oplysninger
- demonstration
uden forbindelse

Ny
48 Volt
motorteknologi

Type PM-PARK

- Miljøvenlig og lydløs
- Lad 90x150 cm. m/hængslede sider
- Større eller mindre typer leveres efter opgave
- Handy og lille venderadius
- Robust og enkelt opbygget
- Kan også leveres med Honda benzinmotor.

A. FLENSBORG HERNING MASKINFABRIK A/S
MØRUPVEJ 13 7400 Herning
Tlf. 97126300 Fax. 97221283 www.af-truck.dk

BAKTERIEKRÆFT PÅ HESTEKASTANJE

Tekst: Jytte Christiansen og Lene Halkjær Jensen

Foto: Jytte Christiansen

Hestekastanjerne på Tranekær Kirkegård havde mange symptomer på bakteriekræft: Blødende barksår, barkrevner, døde grene i kronen og manglende tilvækst.

12 gamle hestekastanjer på Tranekær kirkegård er blevet fældet på grund af bakteriekræft. Sygdommen er endnu forholdsvis ukendt i Danmark.

Tranekær kirke og kirkegård ligger i et kuperet terræn på Langeland. De nu fældede Hestekastanjer var ca. 130 år gamle og var en markant del af kirkegården. De sidste 5 år har de være angrebet af kastanjeminér-møl.

Jytte Christiansen, der er graver ved Tranekær kirke og kirkegård, fortæller om forløbet med fældningen af de 12 hestekastanjer:

”Det hele begyndte den 5. juni 2012, hvor jeg planter isbegonier i nærheden af kastanjetræerne. Den dag får jeg øje på nogle meget synlige store revner i barken, fra fod til krone, på 2 af træerne. Tror at det er et lyn, som har slået ned i træerne. Kort tid efter, omkring juli, falder der 2 store grene ned fra et af de andre træer; i helt stille og fint vejr. Den omgang bliver jeg jo lidt oprevet og foruroiliget over. Vores lokale træ entreprenør Søren Ibsen kommer forbi for at rydde op. Han og jeg går en tur langs træerne, for han skal jo lige se de her revner. På turen får vi øje på de første mørke flådpletter.

Bakteriekræft på Hestekastanje

Bakteriekræft på træer af stenfrugt-familien har været kendt i Danmark i mange år. Sygdommen forårsages af bakterien *Pseudomonas mors-prunorum* og det er en alvorlig skadevolder på f.eks. blomme og sødkirsebær.

Bakteriekræft rammer nu også hestekastanje (*Aesculus hippocastanum*). Her skyldes sygdommen angreb af bakterien *Pseudomonas syringae* pv. *aesculi*. Sygdommen kendes bl.a. fra England, hvor den kaldes "Bleeding Canker of Horse Chestnut" eller "Horse Chestnut Bleeding Disease".

Symptomerne er:

- Løvet gulner
- Døde skud og grene
- Blødende sår på stammen
- Gulbrunt, gummiagtigt udflåd på stammen
- Barkrevner og affaldende bark

Både unge og gamle hestekastanje kan angribes af bakteriekræft. Erfaringer fra udlandet viser, at også den

røde hestekastanje (*Aesculus x carnea*) er modtagelig, samt at træer, der er 10 til 30 år gamle, kan dræbes af bakterien i løbet af 3-5 år.

Bakteriekræft på Hestekastanje er endnu forholdsvis ukendt i Danmark, men sygdommen er konstateret i flere af vore nabolande; bl.a. Tyskland og Holland, samt i Norge, hvor den blev påvist i 2010. Flere henvendelser til Skov & Landskab, med beskrivelse af de før nævnte symptomer, tyder dog på, at sygdommen også har været til stede i Danmark i flere år.

Smitte sker formentlig med vand, insekter og ved beskæring. I England og Tyskland er sygdommens geografiske spredning sket forholdsvis hurtigt. I kraft af, at det er en forholdsvis ny skadevolder, er erfaringerne med bekæmpelse stadig få. Foreløbigt anbefales det at fjerne syge eller døde grene og bortskaffe det afskårne. Beskæringsredskaber bør desinficeres for at undgå smittespredning. Er der tale om smitte af enkelte, yngre træer i en større bevoksning, vil det formentlig være en fordel at fjerne dem helt.

Igennem en nabo, som er englænder, har jeg hørt om kastanjesyge i England. Derfor googler jeg "Bleeding canker of the Horse Chestnut" på nettet. Her findes et galleri med billeder af symptomerne på sygdommen. Nøjagtig de samme symptomer som på Tranekærs træer: Revner, flåd, svampe, bark der falder af, ingen tilvækst og kroner der går ud.

Det er gået meget stærk med træernes endeligt, fra den 5. juni og frem til fældningen i november: To af træerne var halvt udgået i toppen. På tre af træerne var barken ved at falde af. På 2 af træerne var der vokset svampe frem 8 m. oppe på stammerne; det vil sige dødt væv. Alle træerne havde mørkt slimflåd og der var ingen tilvækst i 2012. Hastigheden på sygdomsforløbet og det, at der sås symptomer på angreb i alle træerne, gjorde at alle træerne blev dømt til fældning. Den 12. november 2012 startede arbejdet med at fælde alle 12 træer. Hele dette efterår er gået med at tale om kastanjesyge".

En vanskelig beslutning

Inden Tranekær kirkegårds hestekastanje blev fældet, blev deres helbredstilstand og fremtidsudsigter vurderet af flere eksperter og den endelige beslutning blev altså

fældning af alle 12 træer. Det er en markant ændring af kirkegårdens udseende og det har da også ført til en del omtale i de lokale, fynske medier.

Det kan være vanskeligt at træffe en kvalificeret beslutning om fældning, kontra en bevarende beskæring, når gamle og markante træer viser tegn på sygdom, for der er ofte flere forhold at tage hensyn til: Sikkerheden for dem, der færdes i området; træets alder og æstetiske værdi; sygdomsangrebets omfang og fremtidsudsigter; samt de mere langsigtede overvejelser i forhold til, hvordan fældningen af et eller flere sygdomsramte træer, vil påvirke helheden; fysisk såvel som æstetisk.

Et godt eksempel

Fældningen af hestekastanjeerne på Tranekær Kirkegård er et godt eksempel; både på de nye sygdomme og skadevoldere, der er dukket op inden for de senere år, men også på det dilemma, man som "træ-ansvarlig" stilles i, når de markante træer udviser tegn på sygdom og vantrivsel.

Hestekastanjens fremtid er usikker

Hestekastanje har i mange år været et vigtigt by- og landskabstræ: Den hurtige tilvækst, en dekorativ vækstform og

Hestekastanjerne fældes...

smuk blomstring, samt en generel hårdførhed mht. vokseplads og sygdomsangreb, har gjort hestekastanjen velegnet til plantning, hvor der er god plads. I løbet af de seneste 10 år, er de danske hestekastanjer blevet udsat for angreb af kastanjeminér-møl. Et angreb af kastanjeminér-møl slår ikke træet ihjel, men er meget skæmmende; idet bladene kan se visne ud allerede midt på sommeren. Alene af den årsag, er der grund til at overveje en ekstra gang, før der plantes hestekastanjer som bærende elementer i et nyt anlæg.

Med tilføjelsen af bakteriekræft, som nu truer den eksisterende bestand af både nye og gamle træer, er fremtidsudsigterne for hestekastanjen ikke særligt gode. Så måske vil vi i fremtiden se kastanje-dyrene på listen over truede dyrearter...

Kilder:

<http://www.videntjenesten.life.ku.dk>

<http://www.bioforsk.no> ■

Lyng Naturgødning ApS

e-muld

**Muld • Spagnum • Barkflis • Træflis
Topdressing • Grus • Granitskærver**

*Levering med lastbil eller afhent selv
Container udlejning*

www.l-n-g.dk

Slangerupvej 16 • 3540 Lyng • 48 18 73 50

*- også
i bigbags*

Telefon 86 52 17 77 | Mobil 23 32 90 27

Wad
LANDSKABSARKITEKTER A/S

Naturkirkegårde | Udvidelser | Omlægninger | Kirkegårdsinventar

Helhedsplaner til kirkegårde | Plejeplaner

Dr. Margrethes Vej 71 | 8200 Århus N | www.wadlandskab.dk

Kirkegården er vores speciale, kontakt os for referencer eller uforpligtende samtale

Gravkastning?

Så har vi løsningen!

Vikarhjælp
- se vores hjemmeside

Vi udfører alle graveopgaver!

A Special-entreprenøren ApS
Østre Strandvej 1A, 1.th. · 6731 Tjæreborg
Tlf. 75 17 51 22 · www.spec-ent.dk

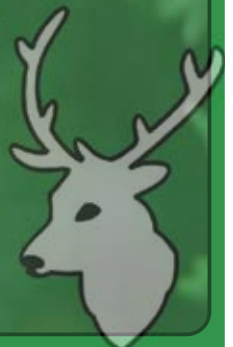
www.hjorthede.dk

Flotte barrødsplanter i
taks og thuja.
Finkvistede og tætte.
Perfekt til
gravstedshæk.

Download vores
beholdning her!

Den rigtige plante
- på det rigtige sted!

Hjorthede Planteskole A/S
tlf. +45 8668 6488
mail@hjorthede.dk

Grillo®

FD 1100
Nyeste model med nyt sugesystem for optimal opsamling af græs og løv. 900 l beholder med højtip. Minimal venderadius.

FD 220/280
To modeller af frontmonterede klippere med opsamler til mindre og mellemstore arealer, hvor god opsamlingssevne og smidighed er et krav.

Bee Fly
Effektiv og særdeles manøvreduktig maskine for opsamling af græs og løv. Fås i flere variationer og størrelser.

FX 20 Zero Turning
Nyeste frontmonterede Zero Turning klip-per. Hurtigt skift fra bioklip til bagudkast.

KIBA
PARKMASKINER

Skolevej 30 · Drastrup
8960 Randers SØ
Tlf. 70 25 00 20 · Fax 70 25 00 30
www.kiba.dk · info@kiba.dk

BEDRE INFORMATION OM URNENEDSÆTTELSE I DEN ANONYME FÆLLESGRAV

Tekst og foto af Vagn Andersen, vagn@hoersholmkirkegaard.dk
Kirkegårdsleder, Hørsholm Kirkegård

Siden "Anmodningskrivelsen" blev indført, flyttes der kun ganske få urner fra den anonyme fællesgrav til andre typer af gravsteder.

På Hørsholm kirkegård valgte man for 16 år siden at indføre en skrivelse til de familier, som ønskede en urnenedsættelse i den anonyme fællesgrav. Siden da, er der kun flyttet ganske få urner fra den anonyme fællesgrav til andre typer af gravsteder.

Usikkerhed om begrebet "Anonym fællesgrav"

Igennem mange år havde vi oplevet, at der herskede en hel del usikkerhed omkring hvad en anonym fællesgrav egentlig var. Og gentagende gange endte det med, at vi måtte efterkomme familiernes ønske om at få urnen gravet op igen og flyttet til et andet gravsted. Ofte fordi beslut-

ningen var taget alt for hurtigt og familien ikke følte, at de havde fået den rette information.

På kirkegården havde vi ikke haft kontakt med disse familier. Det skete som oftest først, når urnenedsættelsen havde fundet sted og familierne havde fået tid til at tænke over hvilken slags gravsteds type, de havde fået valgt.

Kontakt til de pårørende

I kirkegårdens ledelse blev vi enige om, at det for fremtiden var vigtigt, at man fik en eller anden form for kontakt med familierne, før der blev taget endelig stilling til grav-

Bedre information om kirkegårdens andre gravstedstyper, har medført et fald i antallet af urnenedsættelser i den anonyme fællesgrav.

På Hørsholm Kirkegård findes mange forskellige typer af urnegravsteder; de fleste med obligatorisk pasning.

Et miljøvenligt valg - det gør en forskel

Testet af Dansk Teknologisk Institut.

 ECOURN
WWW.ECOURN.DK

BEGRAVELSE PÅ KIRKEGÅRDE MED SMALLE GANGE

af Jørn Skov, tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

På en række kirkegårde findes der stadig mange smalle gange, og her er det ikke muligt at grave med de kendte maskiner, der markedsføres i Danmark. I en annonce fra Humer Friedhofstechnologie i Bad Wörishofen, præsenterer de en gravemaskine, der kun kræver en gangbredde på 30 cm. til at køre på.

Gravemaskinerne vil kunne løse et arbejdsmiljømæssigt problem flere steder og give mulighed for, at en række kirkegårde kan fastholde deres traditionelle kirkegårdsplan. Det kan være med til at sikre en kirkegårdsindretning og -kultur, der er over 100 år gammel.

Kilde: Friedhofskultur, december 2012.

Man kan se mere om HUMER Handy Design på HUMER Friedhofstechnologie's hjemmeside www.friedhofstechnik.at. Firmaet forhandler også andre modeller af gravemaskiner, der er beregnet til smalle gange, samt jordkasse og afstivningsmateriel.

STAMA Multi El Truck 48v

Dansk produceret lydsvag kvalitetstruck med lille venderadius. Trucken er kun 1 meter bred, så den kommer frem på selv de smalleste stier. Kan leveres med drejelad og ekstra høje sider som vist samt vedligeholdelsesfri lithium batterier

STAMA Multi El Truck 48v

Samme smalle kvalitetstruck med stort udstyrsprogram, drejelad, værktøjskasse og servostyring. Som noget nyt kan trucken leveres med solcelleanlæg

STAMA Maxi El Truck 48v 4WD

Markedets eneste 4 WD el truck!
Stort udstyrsprogram - bl.a. ekstra høje sider, drejelad, lygtesæt m.m. Fantastisk ydeevne med stor trækraft og stor lasteevne - ideel til jordkørsel m.m. Kan leveres indregistreret og med lithium batterier, der tåler op til 10.000 op/afloadninger

GMR
Care for the ground

Saturnvej 17 8700 Horsens Tlf.: 7564 3611 www.gmr.dk

STAMA

STENSBALLE

NESBO

SKOVKIRKEGÅRDE – SET I ET RELIGIONSVIDENSKABELIGT PERSPEKTIV

af Lene Halkjær Jensen,
lene.bladet@mail.dk

De fleste danske skovkirkegårde hører under folkekirken og brugen af dem er reguleret af rammerne for en folkekirkelig begravelsesplads.
Foto: Lene Halkjær Jensen

Cand. mag. Henriette Wedel Nielsen har med sit speciale fra Aarhus Universitet: "Det er jo, som det er": Skovkirkegårde – en religionsvidenskabelig præsentation" fremkommet med en analyse af, hvorfor skovkirkegårdene vinder indpas, og om de på længere sigt kan få indflydelse på de nuværende folkekirkelige begravelsesskikke og ritualer.

Kirkegårdskulturen og begravelsesskikkene er ikke statiske størrelser, men ændrer sig over tid. Døden er fremmed

for de fleste og kan virke både skræmmende og uoverskuelig. I den sammenhæng kan begravelsens ritualer og skikke – groft forenklet – opfattes som en overlevering fra generation til generation, om hvordan døden håndteres; hvordan de døde kroppe "skaffes af vejen", og hvorledes sorgen efterfølgende bearbejdes. Folkekirkens begravelsesritual afspejler således traditionen, men også ligbrændingens voksende popularitet i 1900-tallet, som har sat sine tydelige spor, både i begravelsesritualerne og på kirkegårdene.

I specialet er Skovkirkegården i Holstebro anvendt som repræsentant for de efterhånden mange danske udgaver af skovkirkegårde.

Skovkirkegården i Holstebro blev taget i brug i 2009 og er anlagt i et skrånende skovområde i tilknytning til Holstebro Gamle Kirkegård og byens kælkebakke. Både kælkebakken og skovområdet ejes af folkekirken.

Skovområdet blev genindviet i forbindelse med ibrugtagningen. I skovkirkegården kan opsættes gravminder i natursten. Der må ikke plantes eller granpyntes på gravstederne, og kun buketter må lægges eller sættes i nedgravede vaser.

Foto: Henriette Wedel Nielsen.

Skovkirkegårde – hvorfor?

En af de nyeste tendenser er skovkirkegårde, som tilbydes på flere og flere af folkekirkens kirkegårde i mange forskellige udgaver.

Der kan gives flere gode grunde til, at skovkirkegårdene vinder frem:

- Plejebehovet er minimalt, og de efterladte har dermed færre forpligtelser af såvel økonomisk og praktisk karakter.
- De religiøse aspekter i de fysiske rammer er nedtonede eller helt fraværende, hvilket kan forstås som et udtryk for en generelt mere afdæmpet holdning til folkekirken og dens symboler og ritualer.
- Skoven og naturen symboliserer livets cyklus og troen på, at livet går videre.
- Skoven og naturen afspejler den afdødes interesser og præferencer.

Men hvad er skovkirkegårdene et udtryk for? Er de blot endnu et af mange nye tiltag, der skal imødekomme befolkningens forskelligartede ønsker til begravelsespladsen? Eller er det begyndelsen på noget helt andet, hvor døden gøres usynlig i fraværet af tydeligt markerede gravpladser og bliver de dermed udtryk for et ønske, der peger frem mod en mere grundlæggende ændring i begravelsens ritualer og skikke?

Natural burial grounds

Natural burial grounds kendes fra bl. a. Storbritannien, hvor den første åbnede i 1994. I 2011 var antallet af natural burial grounds oppe på 207. Begrebet dækker bredt: Fra muligheden for begravelse i en skov eller en anden type naturområde over til at omfatte holdninger til økologi og bevaring af naturen. Det er et fællestræk, at naturen er fremherskende, foruden at gravminder og gravpynt ikke tillades eller er stærkt minimeret. De fleste britiske natural burial grounds findes i tilknytning til kommunale kirkegårde eller ejes og drives af fonde og andre private aktører. Det er f. eks. et særsyn, at natural burial grounds er indviede under den anglikanske kirke.

Natural burial grounds kan ses som en reaktion på samfundets stigende materialisme og den øgede industrialisering af døden. Der peges også på en voksende tendens til en tro på, at man ved at indgå i naturens kredsløb opnår en symbolsk form for udødelighed, som en reaktualisering eller alternativ til troen på genopstandelsen i det kristne begravelsesritual.

Mange steder er gravmindet erstattet af eksisterende eller nyplantede mindetræer. Træerne fungerer som hukommelsesmarkører og symboliserer liv og kontinuitet (vækst) frem for død og forfald (forvitring af gravminder). Det kan

have en betydning i form af, at de pårørende i mindre grad konfronteres med fornemmelsen af kirkegård, forstået som 'forfald', når de besøger deres afdøde, men i stedet oplever en form for velvære ved at færdes på begravelsespladsen i naturen, fordi de på konkret vis mindes om naturens gang og menneskelivets plads i dette kredsløb. Brugen af natural burial grounds kan i forlængelse heraf dog også opfattes som en maskering af døden, hvor man prøver at glemme døden og skjuler den i naturen.

De danske skovkirkegårde er en hybrid

I specialet anvendes Holstebro Skovkirkegård som et eksempel på en dansk skovkirkegård. Den er repræsentativ i den forstand, at den ligger på indviet jord, og at der kan opsættes gravminder. Gravpynt og pleje er begrænset til et minimum.

I kraft af at langt de fleste danske skovkirkegårde hører under folkekirken, og dermed ligger på indviet jord, imødekommer de ikke behovet for gravpladser, der er neutrale i forhold til religiøs overbevisning. Sammenlignet med de britiske natural burial grounds er tilstedeværelsen af gravminder en tydelig markering af, at man befinder sig på en gravplads. De opstillede gravminder befinder sig inden for rammerne af en folkekirkelig begravelsesplads. Skovkirkegårdene, som vi kender dem indtil nu, er dermed ikke udtryk for et radikalt brud med de hidtidige begravelseskikke. Henriette Wedel Nielsen peger dog på, at grænserne udfordres på længere sigt.

Nye muligheder er på vej

Selv om det i 2008 blev tilladt at udlægge eksisterende skovarealer til begravelsesplads, er det i skrivende stund

ikke muligt, at blive urnenedsat på tinglyst grund i privat skov. Når gravsættelse i en skov bliver mere alment tilgængeligt kan det bl.a. medføre, at nogle borgere fravælger de nuværende skovkirkegårde til fordel for alternativet uden gravmarkering eller religiøs tilknytning af nogen art, fordi de kan have svært ved at genkende sig selv i de folkekirkelige ritualer. Det rejser spørgsmålet, om folkekirken skal tilpasse begravelsesritualet til de ændrede skikke, hvor naturen spiller en større rolle i forbindelse med sorgbearbejdningen og holdningen til døden, eller om status quo skal fastholdes, hvor man så overlader til andre aktører at lave alternative begravelsesceremonier.

Artiklen er baseret på uddrag af Henriette Wedel Niensens speciale og er ikke dækkende for opgavens samlede indhold. ■

Henriette Wedel Nielsen er nyuddannet cand. mag. i religionsvidenskab og psykologi fra Aarhus Universitet. I sit speciale: "Det er jo, som det er": Skovkirkegårde – en religionsvidenskabelig præsentation" sætter hun fokus på, hvordan de efterhånden ret så populære skovkirkegårde passer ind i det religiøse landskab.

Har du lyst til at læse hele specialet, kan en elektronisk udgave fås ved henvendelse til Henriette Wedel Nielsen på mail: henriettewedel@gmail.com

Skab resultater gennem relationer
-værdi skabes af mennesker

niels.thoms@oxfordbrookes.net www.dynamic-forum.dk

 Niels-Peter Thoms

 Torbens Vinduespolering
private & erhverv - anlæg til store højder

Tlf. 26 28 93 88
Højagervej 69
2960 Rungsted Kyst

NICOLAI STILLER OP FOR DANMARK

af Lene Halkjær Jensen, lene.bladet@mail.dk

Nicolai Gundal Petersen, der er 38 år, har været ansat på Nivå kirkegård siden januar 2007. Han er med til at repræsentere Danmark ved Special Olympics World Winter Games, hvor han stiller op i alpint skiløb. Foto: Christian Spure Hansen.

Nicolai Gundal Petersen er til daglig ansat i et skånejob på Nivå Kirkegård, men i perioden fra den 29. januar til den 5. februar i år, bliver sikkerhedsskoene udskiftet med skistøvler. Nicolai skal nemlig med til Special Olympics World Winter Games, hvor han stiller op for Danmark i alpint skiløb.

Special Olympics World Winter Games afholdes i Pyeongchang i Sydkorea. Legene, der er for personer med et udviklingshandicap, forventes at få i alt 3.000 deltagere fra 110 lande.

Der skal konkurreres i otte forskellige idrætsgrene: alpint, langrend, snowboard, snesko, short track (hurtigløb på skøjter), kunstskejteløb, floor hockey og floorball. Danmark stiller op med hold i alpin og langrend samt et hold i floorball-turneringen, og sammen med trænere og ledere består den danske delegation af i alt 17 personer.

Held og lykke til Nicolai...

LEDELSE, SAMARBEJDE OG RELATIONER

Af Niels-Peter Thoms MA,
niels.thoms@oxfordbrookes.net

Deltagerne skulle løse en række problemer i fællesskab. Holdet blev opdelt i mindre grupper og der var forskel på den måde, grupperne valgte at løse opgaven på. Foto: Niels-Peter Thoms.

Præster, kirketjenere, organister, sognemedhjælpere og administrative medarbejdere fra et sogn i det østlige Danmark mødtes en morgen i slutningen af oktober sidste år for at gennemføre et kursus om samarbejde.

Et af kursets udgangspunkter var Elias Porter's teori om relations bevidsthed (se artiklen i Kirkegården nummer 6, december 2012). Teorien som kort er; at menneskers adfærd motiveres af deres behov for et godt selvværd, at

adfærd ændres i tilfælde af modstand eller konflikt, at svage sider er overdrevne styrker og at filtre påvirker menneskers opfattelse.

Kursets formål

Sigtet med at mødes var at videreudvikle det daglige samarbejde mellem personalegrupperne og diskutere relationernes betydning for den enkelte medarbejdes trivsel. Mennesker har brug for mennesker, og der var et

ønske om at tale med hinanden og øge kendskabet til hinandens personlige styrker. Positive relationer mellem medarbejdere danner grundlag for et godt arbejdsmiljø, som, hvis det ikke bliver opbygget eller bliver ødelagt, kan medføre dårlig trivsel og faldende resultater. Kollegernes aktive deltagelse i arbejdspladsens fællesskaber er altså ofte en forudsætning for trivsel og læring.

Forventningsafklaring

Dagen i spejderhytten begyndte med forventningsafklaring. Det har stor betydning at give alle mulighed for at formulere ønsker og forventninger til en proces, og det er en forudsætning for at komme godt i gang med diskussionerne. "Du kan ikke gøre det alene" var temaet for den første gruppediskussion. Emnerne for meningsudvekslingen var, at det betyder meget, at man som medarbejder er glad for sit arbejde og kollegerne. Ens velbefindende bliver bedre af at have relationer til andre mennesker.

Praktisk opgaveløsning

Derefter var tiden inde til løse praktiske opgaver. Mennesker lærer som bekendt på forskellige måder. Nogle vil gerne analysere og fordybe sig i opgaven, inden de løser den, andre vil hellere handle og løse opgaven direkte uden synlig dataanalyse. Deltagerne skulle løse en række problemer i fællesskab, hvilket satte stemningen yderligere i vejret. Holdet blev opdelt i grupper, fordi der er evidens for, at en mindre gruppe, på fem til syv medlemmer er bedre til problemløsning end en stor gruppe. Der blev givet gode idéer til løsning af opgaverne, og grupperne prøvede sig frem med forskellige metoder. Den efterfølgende diskussion og formulering af erfaring og læring medførte uddybning af kendskabet til hinanden. "Til forskel fra hverdagen, havde vi på kurset tid til at gå i dybden med idéer og forslag", som en deltager sagde. En anden deltager sagde; "vi blev klogere på hinanden". Gode arbejdsresultater fører til bedre selvtillid og selv-værd.

Udvikling af relationer

Den ene side af problemløsningen er indholdet eller resultatet. Grupperne klarede sig godt, og der var minimal forskel på resultaterne. Forskellen fandtes i den måde, grupperne løste opgaverne på. Det kunne være nærliggende at konkludere, at når man er enige om målet, så er vejen derhen ikke væsentlig. På et punkt var alle deltagere i spejderhytten enige, nemlig at når man har en god relation og respekterer hinanden, er det lettere at nå et godt resultat.

Den sidste gruppe aktivitet på kursusdagen var en opgave om personlige styrker. En personlig styrke som andre

værdsætter hos mig. Nogen mennesker er naturligt udadvendte og er lette at komme til at kende. Andre er indadvendte og dermed mere tilbageholdende og vanskeligere at komme ind på livet af. Efter at hver deltager havde prioriteret sine egne styrker, mødtes deltagerne i grupper og udvekslede erfaringer om de personlige styrker hos hvert af de andre medlemmer af gruppen.

Der blev sagt farvel i spejderhytten med bevidstheden om, at deltagerne havde haft tid til dialog med hinanden, og at man i fællesskab havde udviklet relationer, større respekt for de faglige særpræg, øget selvtillid og bedre problemløsningskompetence.

Tiden er inde til andre ledelsesformer

Således var baggrunden for kursusdagen i dette sogn. Et andet udgangspunkt for en kursusdag, som den beskrevne, kunne være som denne; Peter Hansen har været leder i en årrække. Han er en erfaren leder, som har ledet arbejdspladsen effektivt og gennemført flere ændringer af arbejdsrutiner i organisationen i tidens løb. De senere år har Peter Hansen oplevet, at han er blevet usikker på sit lederjob, og at hans medarbejdere efterhånden har overtaget mere og mere af styringen. De senere år, har han antaget nogle dygtige folk, som har en meget stor faglighed og på nogle områder en bedre uddannelse, end han selv har.

Efterhånden er mange organisationer blevet trimmet og rationaliseret, så alle positioner er bemandet med medarbejdere, som er særdeles kompetente og har den allerstørste viden inden for deres speciale. At holde fast i den traditionelle lederrolle skaber ikke ligefrem resultater og respekt hos medarbejderne. Tiden er inde til en anden form for ledelse, nemlig ledelse i kraft af relationer. Lederen skal kunne opbygge og udvikle relationer.

Referencer:

- Bion, W. 1961, Experiences in groups, London, Routledge (På dansk; Erfaring i grupper)
- Briggs Meyers, I., 1980, Gifts Differing, Palo Alto, California, Consulting Psychologists Press
- Lenneér-Axelsson, B. & Thylefors, I., 1993, Arbejdsgruppens psykologi, København, Hans Reitzels Forlag
- Porter, Elias H., 1973, 2005, Strength Deployment Inventory®: Premier Edition, Carlsbad, California, Personal Strengths Publishing.
- Scudder, T. et. Al., 2012, Have a nice conflict, San Francisco, Jossey-Bass
- Sjølund, Arne, 1965, Gruppepsykologi, København, Gyldendal ■

SAMARBEJDE SKABER PLADS TIL ALLE

Af Tilde Tvedt, tit@life.ku.dk
Skov & Landskab

Gravrum på den muslimske afdeling på Vestre Kirkegård i Horsens. Foto: Kurt Anhøj

Flere og flere mennesker er ikke medlem af folkekirken eller tilhører andre religioner. Men alle har brug for at blive begravet, og det stiller nye krav til kirkegårdene. Årets kirkegårdskonference den 20. marts ser på, hvordan opgaven kan løses.

Juridisk set har stort set alle mennesker ret til at blive begravet på kirkegården i deres eget sogn, uanset hvilket forhold de har til folkekirken. Det gælder dog ikke, hvis man tilhører et trossamfund, der har en begravelsesplads i sognet. F.eks. kan en katolik ikke blive begravet på en fol-

kekirkelig kirkegård, hvis der findes en katolsk kirkegård i afdødes sogn. Men situationen opstår kun sjældent, for folkekirken har stort set monopol som begravelsesvæsen. I princippet kan alle anlægge en kirkegård efter tilladelse fra Kirkeministeriet, men det er i praksis kun folkekirken, der har gjort det i større målestok. Derfor har folkekirkens kirkegårde en helt særlig rolle.

Reglerne fremgår af Kirkeministeriets vejledning 'Kirkegården: Begravelsesplads for alle' fra 1996. Den beskriver, hvordan man forholder sig til mennesker, der ikke er

Også Nordre Kirkegård i Vejle har muslimske afdelinger. Den ældste (billedet) er ved at være fyldt godt op, så arbejdet med at anlægge en ny afdeling er påbegyndt. Foto: Lene Halkjær Jensen

medlem af folkekirken. Menighedsråd og kirkegårdsbestyrelser har pligt til at håndtere en række rettigheder, men kan også imødekomme andre ønsker derudover. Grundlæggende skal man sørge for, at der er plads nok til alle.

Selvstændig afdeling en fordel

Horsens er en af de kirkegårdsforvaltninger, der har erfaringer med andre trossamfund. Allerede i 2003 åbnede man en særlig muslimsk afdeling på Vestre Kirkegård. Den blev etableret i tæt samarbejde med det lokale muslimske samfund, fortæller kirkegårdsleder Kurt Anhøj, der holder oplæg på kirkegårdskonferencen.

'Ideen kom fra muslimer her i Horsens, og kirkegårdsbestyrelsen reagerede positivt. Samtidig var det så heldigt, at kirkegården havde et ekstra areal, vi havde købt af kommunen, men endnu ikke taget i brug', fortæller Kurt Anhøj. Det gav mulighed for at imødekomme to særlige behov, nemlig ønsket om uindviet jord og om at kunne orientere gravstederne, sådan at de afdøde ligger med hovedet vendt mod Mekka.

Undervejs fik provstiudvalget betænkeligheder og afviste i første omgang planen. Man var især bange for, at der skulle blive brugt penge fra kirkeskatten til den nye afdeling. 'Det kunne vi imidlertid afkræfte, idet muslimerne betaler kostpris lige som andre, der ikke er medlem af folkekirken', siger Kurt Anhøj. Det endte da også med, at provstiudvalget godkendte projektet, sådan at den nye afdeling med 300 pladser i rum á 50 grave kunne etableres. 'Undervejs i projekteringsfasen holdt vi møder med formanden for det muslimske samfund, og en imam tjekkede, at gravene havde den rigtige retning, da anlægsarbejdet gik i gang', forklarer kirkegårdslederen.

Siden har den muslimske afdeling fungeret gnidningsfrit. Kurt Anhøj fremhæver, at det især skyldes, at der er tale om en selvstændig afdeling, der har sit eget domæne på kirkegården. Det er en fordel for begge parter: 'Muslimerne kan begrave deres døde i fred efter egne traditioner, og andre brugere af kirkegården mærker ikke meget til, at den også bruges af andre religioner'.

Lange traditioner

I øvrigt er det ikke noget nyt, at andre trosretninger bliver begravet på folkekirkens kirkegårde. F.eks. er der lang tradition for at begrave udenlandske soldater uanset religion. Det har noget at gøre med deres status som helte, vurderer landskabsarkitekt Susanne Guldager. Omvendt kunne tyve og selvmordere i tidligere tider ikke blive begravet på kirkegården. Det havde de ikke gjort sig fortjent til.

Andre grupper har selv valgt en anden mulighed ved at etablere deres egne kirkegårde. Det gælder f.eks. jøder og katolikker, men i nogle tilfælde også adelige, der har anlagt private kirkegårde. På kirkegårdskonferencen videregiver landskabsarkitekt Susanne Guldager tidligere erfaringer med at inkludere og ekskludere særlige grupper fra kirkegårdene. Måske har vi noget at lære.

Hør mere på konferencen

På Kirkegårdskonferencen den 20. marts i Nyborg kan du høre meget mere om 'kirkegårde for alle'. Se annonce her i bladet eller på www.sl.life.ku.dk > Kurser. Konferencen arrangeres af Skov & Landskab i samarbejde med Landsforeningen af Menighedsråd og Foreningen af Danske Kirkegårdsledere. ■

Kirkegårdskonferencen 2013

Onsdag den 20. marts 2013, Hotel Nyborg Strand

Kirkegård for alle

Flere og flere er ikke medlem af folkekirken, og folks forhold til kirken har ændret sig. Samtidig er mange mennesker med andre religioner flyttet til Danmark. Alle har de brug for at blive begravet, og det stiller nye krav til folkekirkens kirkegårde. Spørgsmålet er, hvordan man bedst håndterer opgaven. Årets kirkegårdskonference belyser spørgsmålet fra en kirkelig, religiøs og praktisk vinkel og præsenterer tidligere tiders erfaringer, der nu kan være værdifulde for både store og små kirkegårde. Konferencen giver også en oversigt over, hvordan det går med at indføre driftsstyring rundt om i landet. Desuden får vi et bud på nye, poetiske måder at udforme gravsteder på.

Minister for ligestilling og kirke Manu Sareen åbner konferencen og giver et bud på fremtidens kirkegård set fra ministerens stol. Et udpluk af årets øvrige indlæg:

- **Kirkegården som begravelsesplads for alle**
Provst Leif Arffmann, Vejle Provsti
- **Begravelseskikke i andre religioner end den traditionelt danske**
Adjunkt, ph.d. i religionssociologi Brian Arly Jacobsen, Københavns Universitet
- **At indrette en muslimsk afdeling på en bykirkegård**
Kirkegårdsleder Kurt Anhøj, Horsens Kirkegårde
- **Sådan ændrer du et verdensbillede**
Forfatter og metaforforsker, cand.theol. Linda Greve, Aarhus Universitet

Firmaudstilling på Kirkegårdskonferencen 2013

Igen i år kan leverandører til kirkegårdssektoren få en firmastand på Kirkegårdskonferencen. Vi har plads til ti stande. Pris 7.500 kr. ekskl. moms og inkl. én deltager på konferencen. Kontakt Palle Kristoffersen, Skov & Landskab, pkr@life.ku.dk eller 2122 8009.

Sted

Hotel Nyborg Strand

Pris

1.250 kr. ekskl. moms

Tilmelding

Tilmeldingsfrist den 11. marts. Tilmelding på www.sl.life.ku.dk/kurser

Spørgsmål angående tilmelding kan rettes til Tanja Nørgaard på tlf. 9627 2231 eller tn@visitherning.com

Yderligere oplysninger hos seniorrådgiver Palle Kristoffersen på tlf. 2122 8009

Arrangører

Konferencen arrangeres i et samarbejde mellem Landsforeningen af Menighedsråd, Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og Skov & Landskab, Københavns Universitet

Se hele programmet på www.sl.life.ku.dk/kurser

KREMATORIEKURSUS I GLOSTRUP

Filterrummet på krematoriet i Svendborg. Her er det Filcon, der har leveret filterinstallationen. Foto: Tommy Christensen.

DKL afholder i dagene 6. – 8. marts 2013 et tredje opfølgingskursus efter filterinstallationerne på de danske krematorier. Kurset, som primært handler om de udfordringer for krematoriemedarbejderen som er kommet i kølvandet af disse store tekniske installationer, vil i år foregå på Glostrup krematorium. Krematoriet i Glostrup har valgt det hollandske firma DFW som leverandør af filterinstallation og da flere andre krematorier har valgt denne løsning, mener vi det er relevant at afvikle et kursus med hovedvægt på netop denne type filter for røggasrensning. Sidste år i Kolding og Aarhus var det Mitab og Nederman installationer, der dannede grundlag for filterkurserne. Er man ansat på et krematorie med en anden filterløsning end DFW og ikke har deltaget på et af de 2 tidligere kurser, er man velkommen til at deltage her, da grundprincipperne i røggasrensning er de samme, uanset hvilken type filter man har valgt.

Udover en hel dag i Glostrup krematorium, med teoretisk og praktisk arbejde efter princippet ”hands on”, vil

der være indlæg om aftenen og fredag formiddag ved konsulent Søren Jepsen fra ingeniørfirmaet Balslev, om relevante emner i forhold filterinstallationer og krematoriedrift. Leverandører og Søren Jepsen er også med på sidelinjen hele torsdagen i krematoriet. Leverandører vil også få mulighed for at komme med indlæg. Kursister der ikke sover hjemme skal bo på Hotel Scandic i Glostrup og udover morgenmad vil al forplejning foregå i krematoriet og sognehuset. Kirkegårdsleder i Glostrup Jesper Søbjerg Larsen er behjælpelig med det praktiske i forhold til forplejningen under kurset.

DKL's kursusudvalg glæder sig til et par lærerige og givtige dage i selskab med medarbejdere fra de danske krematorier, hvor udveksling af erfaringer og rutiner forvaltningerne imellem altid er et ekstra krydderi oveni det programsatte.

På kursusudvalgets vegne,
Tommy Christensen

CHAUCHILLA-KIRKEGÅRDEN I PERU

Tekst: Lene Halkjær Jensen

Fotos: Colegota, GNU Free Documentation Licence

Chauchilla-kirkegården ligger ca. 30 km syd for byen Nazca i Peru. Det er en restaureret gravplads for den forsvundne civilisation, Nazca-kulturen. Kirkegården er mellem 1.500 og 2.000 år gammel.

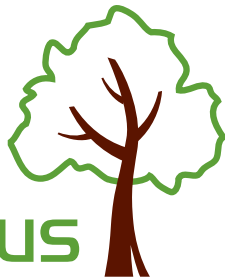
Kirkegården blev opdaget i 1920'erne og blev herefter, sammen med flere lignende gravpladser i området, udsat for gravrøvere, der efterlod knogler og potteskår spredt ud over området. I 1997 blev Chauchilla-kirkegården fredet og flere af gravene blev genskabt. I et forblæst ørkenlandskab, kan man nu se nogle af de ualmindeligt velbevarede mumier, alle siddende med ansigtet vendt mod øst, i de åbne gravkamre, der nærmest ligner firkantede brønde. Årsagen til at mumierne er så velbevarede menes dels at være den tørre luft, men også at ligene blev malet med harpiks.

Nazca-kulturen havde sin storhedstid i perioden fra omkring år 0 og 6 - 700 år frem og er særlig kendt for de store figurer og billeder, der er tegnet oppe i bjergene og som kun kan ses fra luften.

Svend Andersen

Plantefokus

Professionel træ- og planterådgivning

-Beskæringskursus, egne træer

-Gennemgang af træer, indsatsbehov

Tlf.: 30 32 72 33
www.plantefokus.dk

7.000 VARER - 1 LEVERANDØR

Dan Sand

DSN A/S · TLF: 96 56 41 00 · E-MAIL: INFO@DANSAND.COM · WWW.DANSAND.COM

Champost®

www.champost.dk
Tlf. 96 19 18 80

**Big Bags
fragtfrit til
modtageren**

GRATIS levering*
ved køb af en Big Bags – lige til lågen.
Læs mere på www.champost.dk

*Kun til brofaste øer i Danmark

www.champost.dk

NYHED

Champost Big Bag
Højbedsmuld

Champost
jordforbedring

Champost
surbund

Champost
planteskolejord

Champost
naturgødning

*"Champost er et godt, let omsætteligt, organisk materiale, der er med til at holde jorden i god kondition."
Karsten Overgård, gartner ved Jesperhus*

DICK KREINØE - 40 ÅR PÅ GLADSAXE KIRKEGÅRD

Mens Dick har været kirkegårdsleder i Gladsaxe, er der blevet anlagt flere nye og spændende afdelinger på kirkegården. Foto: Dick Kreinøe.

Den 1. januar 2013 har Dick Kreinøe været ansat på Gladsaxe Kirkegård i 40 år.

40 år på samme arbejdsplads – Det er flot gået, Dick. 40 år har Dick nu været ansat på Gladsaxe kirkegård, og rigtig mange kirkegårdsfolk kender Dick; især som kursus leder for FDK, hvor han har været aktiv siden 1992. Inden da også som bestyrelsesmedlem i FDK fra 1986 til 1992, hvor posten som næstformand i FDK i mange år, var noget som skulle afprøves.

Dick startede på Gladsaxe kirkegård helt tilbage i april 1972; dengang med et meget stort og krøllet hippie hår. I dag er krøllerne faldet af og en høj pande har set dagens lys.

8 måneder forlod han kirkegården og arbejdede på plante-skole, som et led i hans uddannelse. Dick nåede at arbejde som gartner på Gladsaxe kirkegård frem til 1979 hvor han så blev kirkegårdsassistent. Den 1. august 1997 blev han kirkegårdsleder på Danmarks største kirkegård under

folkekirken; Gladsaxe kirkegård.

Ingen kan være i tvivl om at Dick er meget stabil, stræbsom og flittig. Ideer til hvordan kirkegården skal drives og styres ligger enormt naturligt for ham. Gladsaxe kirkegård har igennem årene fået oprettet mange nye og spændene kirkegårdsafsnit og et nyt kontor er det også blevet til. Ny teknologi både på kirkegården, krematoriet og ikke mindst på kontoret, har helt sikkert været Dicks fortjeneste. En ny form for arbejdsstruktur, hvor der blev indført selvstyrende teams på kirkegården, har absolut været en af Dick's mærkesager.

Det samme har vi oplevet med de snart mange kurser og temadage, som han har været primus motor i. Dick har i de mange år som kursusleder, først sammen med Hans Larsen, siden med Morten Christiansen, kørt alle former for kurser og temadage på Tune og Koldkærgård landbrugsskoler. I de seneste år har det, sammen med Vagn Andersen, været de mange lederkurser på Vissenbjerg Storkro. Men også arbejdet omkring mange af FDK's og

DKL's årsmøder, har Dick haft en finger med i. De senere år har Dick ligeledes arbejdet tæt sammen med FDK's bestyrelse; blandt andet omkring Ny-Løn, takst beregninger, driftsstyrings projektet, GIAS og meget andet.

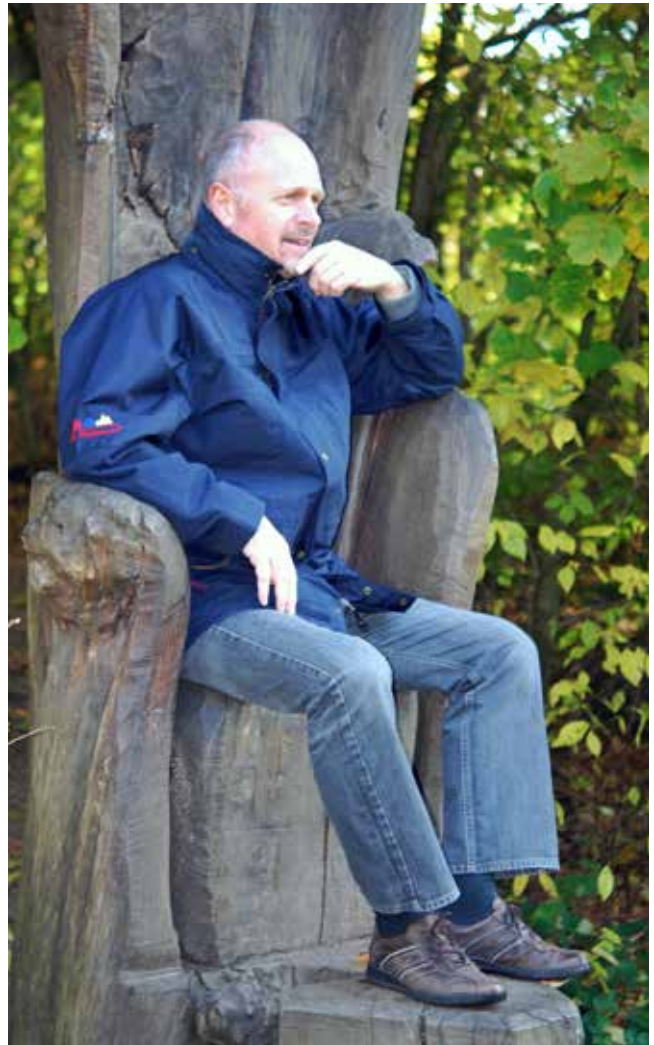
Sammen med Henning Hansen, har posten som revisor både i DKL og FDK, ligeledes været en af mange opgaver, han til stadighed har påtaget sig.

Det smittende humør, humoren og skarpheden, er nok det man kender Dick bedst for. Men han evner langt mere end det. Sammen med sit rockband, hvor guitaren er hans vigtigste instrument, optræder han rundt om i landet. Al den rejseaktivitet i et land med meget vand, har også en bagside: Dick er absolut ikke søstærk. Det har dog vist sig, at Mols-Liniens store kagebuffet virker bedre på Dick, end nogen søsygepille kunne gøre. Ellers ser man sjældent noget til Dicks svagere sider; dog har vi set, at han har en svaghed for whisky og mørkt irsk øl.

Så mange forskelligartede aktiviteter kunne måske antyde et stresset menneske, men det er ikke tilfældet: Når Dick selv synes, at han bliver for aktiv "sætter han sig hen i et hjørne og venter på, at det går over igen" (For nu at bruge hans egne ord). Hvis det alligevel bliver for meget, er han hurtig til at finde nogen, han kan dele ubehagelighederne med: "Skal vi ikke bare gå i panik sammen..."

Privat er Dick lige så stabil som arbejdsmæssigt: Han har været gift med Hanne i snart 39 år. Sammen har de fået 2 sønner og nu også 3 børnebørn; også drenge.

Fra FDK skal der lyde et stort og velfortjent tillykke og en stor tak for dit arbejde for foreningen, medlemmerne og kirkegårds kredsen. Vi håber du forsat vil bruge kræfter på os alle. ■

Som kursusleder kan man godt få brug for en trone. I de senere år, er kurserne blevet afholdt på Vissenbjerg Storkro og her er tronen lige ved hånden; nemlig på Vissenbjerg Kirkegård. Foto: Vagn Andersen.

RECEPTION - D. 22. FEBRUAR 2013

Der bliver afholdt reception for Dick Kreinøe fredag den 22. februar fra kl. 14 – 17

Receptionen afholdes i "LADEN"
Provst Bentzons Vej 1, 2860 Søborg.

HENRIK WISSING

af Henrik Wissing, drl.kirkegaard@os.dk
Kirkegårdsleder, Dronninglund kirkegård

Jeg har været ansat som kirkegårdsleder ved Dronninglund kirkegård siden 1. januar 2002. Før det var jeg 8 år ved Vejgaard kirkegård som stedfortræder for kirkegårdslederen, så sammenlagt har jeg arbejdet med kirkegårde i 18 år.

Det har været en meget spændende tid her ved Dronninglund kirke; det at komme fra en moderne kirkegård i Vejgaard og til Dronninglund, var som at blive bombet 20 år tilbage.

Registrering på EDB

Første store udfordring var at indføre hele kirkegården på EDB, da det hele blev registreret på kartoteks kort og regninger blev skrevet på skrivemaskine.

Registrering af kirkegården på EDB tog det meste af foråret og en del af sommeren, for alt andet arbejde på kirkegården skulle også passes. Her var det en god ballast at kende Brandsoft-systemet på forhånd, da jeg havde et stort kendskab til det fra min tid på Vejgaard kirkegård.

I dag er Dronninglund en moderne kirkegård med digitale kirkegårdskort på alle kirkegårde og vi er på vej til at indføre resursestyrings-systemet i Brandsoft, så vi nemmere kan beregne vores kostpris.

Jeg har arbejdet med kirkegårde i 18 år. Mine 10 år som kirkegårdsleder på Dronninglund kirkegård har været både spændende og udfordrende.

Dronninglund Kirke er en Slotskirke fra 1200-tallet. Den lavere liggende del af kirkegården er en udvidelse fra 1960'erne.

Vandløbet får vand fra voldgravene omkring Dronninglund Slot og snor sig gennem kirkegården. Det giver en fin stemning.

Anlægget med de små runde bede omkring gravstenene er ret populære.

Rollen som kirkegårdsleder

De første år gik med at tilpasse mig rollen som kirkegårdsleder; fra at være gartner på kirkegården til at blive daglig leder. At skulle være med til budgetlægning sammen med kirkegårdsudvalget og varetage personaleplejen var en anden udfordring, hvor det har været en god støtte at deltage i lederkurserne gennem FDK's lederuddannelse.

Dronninglund kirke

Indtil kommunesammenlægningerne i 1970, var Dronninglund Danmarks største landsogn. Dronninglund kirke er en Slotskirke fra 1200-tallet. Slottet, kirken og Hovedgården var i middelalderen kloster for nonner af benediktinerordenen og hed da Hundslund Kloster. Navnet Dronninglund, som er meget velvalgt til dette smukke sted, stammer fra den tid, da kong Christian den 5.'s dronning, Charlotte Amalie ejede slottet fra 1690 til 1714. Dronningen omdøbte Hundslund til Dronninglund.

Der er i dag restaurant og mulighed for at overnatte på slottet, så hvis jeres veje fører her forbi, er det et besøg værd. Det har også medført at vi nok er den kirke i Dan-

mark, der har flest vielser. Rundet 90 bryllupper på et år, og når de fleste falder fra marts til september, har der været en del at lave i kirken og ikke mindst uden for.

Dronninglund kirkegård

Arealet på Dronninglund kirkegård er på 25.000 m², og der er 6 årsværk tilknyttet kirken og kirkegården.

Kirkegården er udvidet flere gange. Den største udvidelse var den, der blev arbejdet på i 60'erne; den nye kirkegård, der ligger lidt lavere end den gamle. Det er et engareal, hvorpå der er skete en opfyldning i et par meters højde. Det nye areal blev fra begyndelsen udlagt på flere måder. Der kom helt traditionelle kistegravsteder, anonym urnefællesgrav og kistegravsteder i græs. De er aldrig blevet meget benyttet, men det er noget vi kan tilbyde. Et andet område blev udlagt til urnegravsteder med en plade i græs. Man udviklede også et område med små rundinger på 1 meter, sat med chaussesten omkring; det er nok det mest populære område lige for tiden. Fra voldgravene omkring slottet løber et vandløb gennem kirkegården. Det giver et meget fint indtryk og er også hyggeligt for kirkegårdens besøgende, som vi gennem sommeren har rigtig mange af.

Det nye kontor og personalefaciliteterne blev indviet i 2012. Herfra sker administrationen af de 3 andre kirkegårde, vi arbejder sammen med.

Samarbejde med 3 andre kirker og kirkegårde

I april 2007 indgik vi samarbejde med 2 kirker og kirkegårde; Asaa og Melholt. Kort tid efter kom den 3. til; Dorf kirkegård. Så i dag er vi 4 kirker og kirkegårde sammen, i alt 70.000 m², hvor alt administration og drift foregår fra Dronninglund. De 3 nye kirkegårde skulle også lægges ind på EDB, det var en god anledning til at rydde op i alle gravsteder og aftaler.

Ved alle kirker er det os der står for rengøring, pyntning, betjening og alt vedligehold der måtte være. Ved Asaa kirkegård, som er den næst største, er der tilknyttet 3 faste gartnere, hvor af de 2 er sæson stillinger.

I dag er der i alt ansat 5 gartnere på fuld tid, 1 gartner elev og 5 gartnere i sæson stillinger, til at dække alle kirkegårde.

Nye og tidssvarende faciliteter

Det har medført at vi i år kunne indvie et nyt kontor og en velfærdsbygning, der opfylder alle krav til arbejdsmiljøet i 2012 og mange år frem. Det er også en bygning der er fremtidssikret, hvis flere kirkegårde skulle ønske at samarbejde med os. Der er i alt 225 m² kontor faciliteter, velfærdsbygning for de ansatte, samt et kapel med køl til 6 kister og med mulighed for udvidelse, så der er plads til

10 kister. Garage og et dejligt værksted er det også blevet til, i alt 728 m² bygning, samt et stort udenoms areal med plads til sten, grus og alt det andet, der hører med til driften af vore kirkegårde.

Fleksibel opgaveløsning

Samarbejdet har også gjort at vi sammen bedre kan tilrettelægge arbejdet, da de fleste ansatte kan løse de opgaver som vi bliver stillet overfor. Vi kan samle større enheder ved hæk klipping og andre resurse krævende opgaver, samt være mere fleksible til at betjene kirkerne, når det kræver at vi er med. Vi kører i øjeblikket et forsøg med at kirketjenesten varetages af kirkesangeren, som sørger for alt det praktiske under højmessen og ellers lukker kirken af. Dette er et led i at spare penge på kirketjenesten, og dermed på kirkens budget.

Positive menighedsråd

Også Menighedsrådene har været meget positive ved sammenlægningerne, der er nedsat et udvalg på 2 medlemmer fra hvert råd og så undertegnede; vi mødes ca. 4 gange om året.

Dette var en lille beskrivelse af forholdene på og omkring Dronninglund kirke og kirkegård og det samarbejde vi har med de andre kirkegårde. ■

**Gianni
Ferrari**

**Plæneklippere med stort
tilbehørsprogram**

**Hydrostatiske 2 WD / 4 WD plæneklippere
med mange valgmuligheder m.h.t. valg af klipper**

GTS

20 hk benzin- el. 22 hk diesel motor
300 l græskasse
Klipper for opsamling 96 / 112
Klipper for bagudkast 130 cm

PG

23 hk benzin- el. 22 / 28 hk. diesel motor
800 l græskasse
Klipper for opsamling 112 / 126 / 130 cm
Klipper for bagudkast 130 / 150 cm
Klipper for sideudkast 150 cm

GIANNI FERRARI PLÆNEKLIPPERE

**Markedets absolut bedste opsamlermaskiner
gør det nemmere og sjovere at klippe græs**

Se alle modellerne på www.atcodanmark.dk

Vi står gerne til rådighed
for yderligere oplysninger
eller en demonstration

Østerbyvej 23, 5500 Middelfart - tlf. 64 40 30 18 - E-mail: atco@atcodanmark.dk

DICH TRÆPLEJE

Vi servicerer fast en del
kirkekårde i det Østjyske, men
dækker det meste af Jylland.

Vi arbejder sikkert og effektivt
og samtlige klatrere har solid
erfaring.

Hos Dich Træpleje vægtes
udvikling og kvalitetssikring,
herunder bl.a. ved årlig delta-
gelse i DM i træklating (Peder
Dich blev nr. to i 2012).

Desuden haves en ETW
certificering.

- Professionel beskæring og pleje af såvel store som små træer.
- Fældning af vanskelige træer.
- Bortfræsning af stubbe og rødder.
- Gratis tilbudsgivning.

Læs mere på
www.dichtraepleje.dk

Dich Træpleje ApS v/ Peder Dich | Tlf. 86 19 34 14 / Mob. 21 27 34 74

Cameleon fra ELIET®

In harmony with nature

Kompakt løvsuger med stor
aftagelig opsamlerbeholder.

- 5,5 hk. B&S motor
- 700 ltr. opsamlerkasse med hjul
- std. 200 mm / 2 m. sugeslange
- Vejl. pris. 21.000,- (26.250,-)

ELEFANT - SNABEL

DET ERGONOMISKE OPHÆNG:

Flytter vægt fra arme og skuldre til
resten af kroppen. Nu med en ny bære-
sele, som støtter bedre på ryg og lænd.

Vejl. pris: 2.716,- (3.395,-)

Hvidemøllevej 9-11
8920 Randers NV
tlf. 89 14 14 89
salg@flextrading.dk

Stort udvalg i kantskærere.
se mere på www.flextrading.dk

”EN GOD STAUDE TIL KIRKEGÅRDEN”

af Tommy Christensen,
tc@svendborg-kirkegaarde.dk

2013-1

Primula veris
Foto: I.Sá ek, GNU Free Documentation Licence.

Primula denticulata
Foto: Christian 118, GNU Free Documentation Licence.

Primula elatior
Foto: Karejj, GNU Free Documentation Licence.

Primula er fantastiske forårsbebudere. Der findes et hav af forskellige arter, krydsninger og sorter. Et fællestræk er dog, at de fleste af dem trives bedst i halvskygge.

Primula – kodriver- haveaurikel

Primula kommer af latin; primus = den første, hvilket henviser til planternes tidlige blomstring. Primula er en meget stor slægt med over 500 arter, hvoraf ca. 100 er hjemhørende i Europa. Langt de fleste kommer fra bjergene i Centralasien eller Kina. En enkelt meget smuk art, melet kodriver (*Primula farinosa*) vokser i Andesbjergene i Sydamerika. Men hallo - den vokser også herhjemme, på kalkfattige og fugtige biotoper i den danske natur. Men de mest almindelige i Danmark er dog hulkravet kodriver

(*Primula veris*) og fladkravet kodriver (*Primula elatior*) samt storblomstret kodriver (*Primula vulgaris*). Mange krydsninger af disse gulblomstrede arter er opstået med tiden, og vokser således i den danske natur.

Primula har stilkede eller siddende, grundstillede blade, der i reglen danner en roset. De kan være helrandede eller takkede men aldrig dybt indskårne. Ofte er de rynkede, bulede og undertiden hvidmelede. Blomsterne kommer på en bladløs, ofte hvidmelet stængel, enten enlige eller i en stand, der er aks- eller skærmlignende. Hos nogle arter

Primula vulgaris

Foto: Enrico Blasutto, GNU Free Documentation Licence.

Primula kultivar

Foto: Harp, GNU Free Documentation Licence.

Primula kan overvejes som en alternativ forårsblomst, i stedet for stedmoder og violer.

vokser stænglen op gennem blomsterstanden, og derved dannes der etager over hinanden (etageprimula). En pudsig ting er at næsten alle Primula – arter har to slags blomster, en med kort griffel og støvdragere der er længere end griffelen og en anden med lang griffel og korte støvdragere. I naturen finder man tit de to slags blomster side om side og det har vist sig, at begge typer lettest bestøves af pollen fra den anden type.

Primula kræver meget vand i vækstperioden og næsten alle dyrkede arter trives bedst i halvskygge. I naturen vokser mange på kalkholdig jord, andre i surbund, men i haven vil de normalt trives i god og gerne dyb muld. Hvis man ikke har denne type muld i sin have eller på sin kirkegård, kan lidt kompost eller bladmuld gøre en stor forskel.

Primula, specielt de vildtvoksende kodrivere, er fantastiske forårsbebudere. På den parkagtige kirkegård eller på skovkirkegården, vil de gøre sig rigtig godt; enten i store busketter eller som tæpper og skovbund. Hvis det lykkes at etablere primula kan det virkelig se imponerende ud, efterhånden som den breder og formerer sig. Jeg har ofte overvejet primula som en alternativ forårsblomst i stedet

for stedmoder og violer. Hvis den kan købes til en fornuftig pris, er jeg sikker på at den vil gøre sig, specielt fordi forårsblomsterne ikke skal præstere så lang en blomstringstid som sommerblomsterne.

Formering af Primula foregår ved deling af gamle planter og ofte er de flinke til at formere sig ved selvsåning, og netop dem der selvsår sig, er interessante i parken eller på skovkirkegården. Mange arter frøformerer og behandles som en eller toårige, men det er de naturligt voksende, jeg ser store muligheder med.

En egentlig artsbeskrivelse er fuldstændig uoverskuelig, men for at give et lille indtryk kan nævnes enkelte grupper af primula: aksprimula, etageprimula, kodrivere af forskellige arter, japansk primula, kugleprimula, aurikler af forskellige arter osv. osv. Primula er et fantastisk samlerobjekt.

Jeg husker auriklerne i bedstemors have, de flerfarvede. Tuerne blev større år efter år, og når blomster således gør indtryk på en knægt på 6 til 10 år, må man bøje sig i støvet. ■

§ PARAGRAFFEN

Selv om det ikke fremgår direkte af "Lov om begravelse og ligbrænding", bør alt hvad der findes ved gravning i gamle grave; uanset om det er guldtænder, proteser eller vielsesringe, graves ned igen. Foto: Musaromana, GNU Free Documentation Licence.

Spørgsmål:

Det hænder jo af og til, at vi finder smykker, guldtænder m.v., når der foretages begravelse eller urnenedsættelse på kirkegårdene.

Findes der nogen skrevne retningslinjer/ regler for området?

- Hvor mange værdigenstande, der må komme med i kisten (eks. smykker) når kisten skal jordfæstes?
- Tilsvarende spørgsmål, hvis kisten skal kremeres?
- Hvad man skal gøre med fundne smykker, guldtænder mv., hvis de skulle dukke op ved f.eks. gravning af en grav?
- Og hvad med proteser, der graves op på kirkegården? Skal de afleveres til genbrug eller graves ned igen?

Svar:

Der findes ikke nogen love eller bekendtgørelser, der direkte regulerer hvad - eller hvor meget - der må lægges i en kiste sammen med afdøde. Det er kun i et enkelt tilfælde blevet slået fast, hvad der ikke må komme med i kisten; nemlig dyr: Det fremgår af en skrivelse fra Kirkeministeriet d. 25. april 1989, hvor det afvises, at en afdød kan få sin hund med i kisten.

Se evt. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=39340>

Der findes ikke nogen love eller bekendtgørelser, der direkte regulerer hvad - eller hvor meget - der må lægges i en kiste sammen med afdøde. Det er kun i et enkelt tilfælde blevet slået fast, hvad der ikke må komme med i kisten; nemlig dyr.

Foto: Lene Halkjær Jensen

Generelt kan det siges, at de vedlagte genstande ikke bør være uetiske eller anstødelige og at det i høj grad er op til den enkelte bedemand, at holde omfanget af de vedlagte ting nede på et rimeligt niveau.

Bestyrelserne for de enkelte krematorier, kan i deres vedtægt fastsætte regler for, hvilke ting, der kan tillades i en kiste, der skal kremeres.

Med hensyn til, hvad man skal gøre med opgravede værdigenstande og proteser, står der heller ikke noget direkte om det.

For krematorier gælder det, jf. lov nr. 346 af 26. juni 1975 om begravelse og ligbrænding, at "ædelmetaller fra smykker og tænder samt rester fra personlige effekter, som den døde har fået med i kisten, ikke må sorteres fra, men så vidt muligt skal følge asken i urnen. Hvis der efter brændingen herudover findes større metalproteser o. lign., der ikke kan indeholdes i urnen, skal disse opsamles og bortskaffes på en sømmelig og etisk forsvarlig måde. Dette er hidtil sket ved, at de er blevet samlet sammen og senere nedgravet på kirkegården".

Se evt. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=11551&exp=1>

Det samme må antages at være gældende, når genstandende graves op på kirkegården: De skal følge liget eller asken og graves ned igen. Det samme gælder for proteser, der findes på kirkegården: De skal betragtes som en del af liget og graves ned igen. Selv om DKL har indgået en aftale med et firma om afhentning af proteser med henblik på omsmelting til genbrug, vil det nok ikke være relevant for kirkegården i denne sammenhæng.

Selv om det ikke er direkte strafbart at tilegne sig et smykke el. lign., man har fundet ved gravning i en gammel grav, vil der nok være grundlag for en alvorlig påtale om tjenestefor-seelse.

Finn Langager Larsen, tidl. Kommitteret og Departementschef, Kirkeministeriet.

Som det fremgår af Finn Langager Larsens svar, er der ikke nogle helt klare regler for, hvad man skal stille op med de smykker, proteser o.lign., der findes i gamle grave. Her henvises til de regler, der gælder for krematorierne, hvor retningslinjerne er helt klare og entydige.

Det er derfor i høj grad op til de enkelte kirkegårdsforvaltninger at sørge for, at arbejdet på kirkegården udføres på en måde, der er etisk forsvarlig og med respekt for de afdøde og de værdigenstande, de evt. måtte have fået med i kisten eller urnen.

Fra redaktionens side, må det helt klare svar derfor være, at alt hvad der findes ved gravning i gamle grave; uanset om det er rester af kister og urner, gebisser, proteser eller værdigenstande, skal tilbage i graven. ■

?

Hvis du har et spørgsmål, du gerne vil have svar på – eller et godt eksempel på spørgsmål og svar, der kunne have interesse for andre, så send det gerne til redaktionen på lene.bladet@mail.dk eller kontakt en af redaktionens medlemmer.

Hasselholm AB
 Professionel rod-, stød- og stubfræsning gennem 30 år

Hækfræsning
 er et af vore mest efterspurgte fræseprodukter når man skånsomt og effektivt vil fjerne rødderne fra et vildvokset buskads eller en gammel hæk.

Hasselholm AB - Box 263 - SE-441 25 Alingsås
 Tel. +46 (0)322-502 90 Fax +46 (0)322-551 80 -
www.hasselholm.se - info@hasselholm.se
 Vort gratisnummer: 80 88 12 16

Træ
 -beskæring
 -plantning
 -fældning
 -flytning
 rodfresning og rådgivning

KS Tree Care ApS
 Ingegårdsvej 11 · 4340 Tølløse
 Fax: 59 18 69 77
www.ks-treecare.dk
 E-mail: ks@ks-treecare.dk

Steen Kristensen Tlf.: 59 18 50 77
 Kim Poulsen Tlf.: 43 45 11 90

Kirkegårdskort

– Opmåling
 – Korttegning med EDB
 – Informationssystemer
 – Fremtidssikring

– Rådgivning
 – Nummerering
 – Protokoller

Landinspektørcentret A/S
 Nygade 46, 7400 Herning, Tlf. 97 123688

ANNONCERINGSPLIGT OG EU-UDBUD

af Lene Halkjær Jensen, lene.bladet@mail.dk

Foto: Rama, GNU Free Documentation Licence

Alle offentlige myndigheder har pligt til at annoncere indkøb af varer og tjenesteydelser, der overskrider et beløb på 500.000 kr.

Tilbudsloven

Tilbudsloven indeholder en pligt for offentlige myndigheder til at annoncere indkøb af varer og tjenesteydelser mellem 500.000 kr. og EU's tærskelværdi. Annonceringspligten indebærer, at myndigheden som minimum offentliggør en annonce, der indeholder følgende:

- En beskrivelse af opgaven
- Tildelingskriterier (ikke krav om vægtning eller prioritering)
- Evt. krav til tilbudsgiveren
- Kontaktperson
- Tidsfrist

Pr. 1. april 2012 skal alle ordregivere benytte www.udbud.dk, når de annoncerer indkøb af varer og tjenesteydelser, der er omfattet af tilbudslovens annonceringspligt.

Tilbudsloven gælder også for alle indkøb af bygge- og anlægsarbejder samt projekteringsopgaver under tærskelvær-

dien for EU-udbud. Tilbudsloven indeholder en pligt til at afholde licitation for opgaver med en samlet værdi over 3 mio. kr.

EU-udbud

Det klassiske udbudsdirektiv (Udbudsdirektivet) sætter regler for, hvornår en opgave skal i EU-udbud. Direktivet gælder for køb af varer og tjenesteydelser, samt for bygge- og anlægsopgaver, hvor indkøbssummen overskrider de gældende tærskelværdier for EU-udbud. Tærskelværdierne fastsættes for en to-årig periode. For 2013 gælder følgende:

EU's Tærskelværdier for 2012/2013		
	Statslige kontrakter:	Regionale og kommunale kontrakter:
Tjenesteydelser	968.383 kr.	1.489.820 kr.
Varekøb	968.383 kr.	1.489.820 kr.
Bygge- og anlægsarbejder	37.245.500 kr.	37.245.500 kr.

Man kan læse meget mere om annonceringspligten og EU-udbud på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside: <http://www.kfst.dk/udbudsomraadet/>

Fuchs og AVANT staldkat

Årlig besparelse på flere hundrede arbejdstimer!!

Priser fra kr. 85.000,-

Se også vores store udvalg af brugte maskiner på www.sorring-maskinhandel.dk

- DANMARKS MEST FLEKSIBLE MINILÆSSER....
Over 100 forskellige redskaber på lager.

Snekost

Rendegraver

Rotorklipper

Hækkeklipper

Trailer

Løvsuger

Kom til Sorring og se alle modellerne og det store redskabsprogram. Vi har det hele på lager. Du får selvfølgelig din kørsel godtgjort når du køber en maskine.

SORRING MASKINHADEL A/S - JYLLAND/FYN: Tlf.: 86 95 75 22 - SJÆLLAND/ØERNE Tlf.: 59 65 60 37
www.sorring-maskinhandel.dk info@sorring-maskinhandel.dk

Hansen & Kiilsholm

Når man klipper græs med Walker Mower opnår man et klipperesultat nær det perfekte. Desuden kan du reducere din klippetid med ca. halvdelen i forhold til en almindelig havetraktor. Bygget til professionelt brug.

Kontakt os for en uforpligtende demonstration.

Det er ikke til at tro på før man har oplevet det. Derfor tilbyder vi demonstration af Walker Mowers, så du kan opleve hvordan en Walker Mower arbejder: hurtigt og perfekt med eller uden opsamler. Robust, driftssikker og gennemprøvet konstruktion.

Walker forhandles hos:

Leo Rosendal a/s
Røllikevej 17 - 9310 Vodskov - Tlf. 98293222
HN Maskiner
Ballerumvej 104, Brønd - 7700 Thisted - Tlf. 96170555
Kolding Have og Park Maskiner ApS
Merkurvej 27c - 6000 Kolding - Tlf. 75568566
Sønderborg Skov-Park & Have ApS
Grundtvigs Alle 178 - 6400 Sønderborg - Tlf. 74434050
Hansen & Kiilsholm
Skibhusvej 51 - 5000 Odense C - 66117532
Elite Service
Sortevej 25 - 8543 Hornslet - Tlf. 86156302
Sivertsen a/s
Høgevej 7 - 3400 Hillerød - Tlf. 48240411

Ring 20237532 hvis du ikke kan finde en forhandler i dit område. Så kommer vi til dig og laver en uforpligtende demonstration.

Skibhusvej 51 • 5100 Odense C • 66 11 75 32
www.hansen-kiilsholm.dk - mbh@hansen-kiilsholm.dk

Dansk totalleverandør til danske kirkegårde

Fordelene er mange:

- ⇒ En af landets førende produktionsplanteskoler
- ⇒ Kvalificeret rådgivning og vejledning
- ⇒ Bredt sortiment af stedsegrønne og buske
- ⇒ Hækplanter i potter
- ⇒ Stauder, græsser og bunddække
- ⇒ Hjemmeside med mange informationer samt mulighed for bestilling online
- ⇒ Tilmeld dig vores nyhedsmail allerede i dag

Nygaards Planteskole
Kongeåvej 10 - 6600 Vejen - 75 36 60 88
www.nygaardsplanteskole.dk

KORT NYT

1

Husk CVR-nummer på kirkegårdens varebil

Fra den 1. januar 2013 er det et lovkrav, at virksomhedens CVR-nummer og firmaets navn skal fremgå tydeligt på varebiler med gule plader. Dette gælder også for kirkegårdenes indregistrerede varebiler. De nye regler er lavet for at minimere sort arbejde.

Overholder man ikke disse regler, risikerer man en bøde på 5.000 kroner - og sørger man derefter ikke for at få CVR-nummer og navn på bilen, så stiger bøden yderligere. CVR-nummer og firmanavn skal fremgå på begge sider af bilen. Oplysningerne skal være synlige, letlæselige og i en farve, der klart afviger fra bilens farve. Bogstaver og tal skal være mindst tre cm høje. Er din bil over 3,5 tons, skal din virksomheds navn dog stå med 10 cm høje bogstaver. Dette gælder både for virksomheds navn og CVR-nummer. Oplysningerne må ikke stå på skilte, der kan tages af og på. Skiltene kan fx fastgøres med selvlæbende plastfolie.

- Reglerne gælder for biler på ikke over 4 tons (totalvægt), som er på gule plader.
- Bilerne skal være forsynet med virksomhedens navn eller logo samt CVR-nummer.
- Reglerne træder i kraft 1. januar 2013.

Man kan læse mere om reglerne på: <https://www.skat.dk/skat.aspx?oId=2049640&vId=0&search=cvr%0A4nummer>

2

Orkaner skader kirkegårdene i Louisiana

I det sydøstlige Louisiana i USA er mere end 20 kystnære kirkegårde ved at forsvinde. De seneste års voldsomme orkaner, som Katrina, Isaac, Lee m.fl., har fået konsekvenser, der rækker langt ud over de øjeblikkelige ødelæggelser, som orkanerne forårsager. De lavtliggende, kystnære landområder i regionen synker som en følge af den erosion, der sker ved de store oversvømmelser og flodbølger. Dermed bliver områderne endnu mere sårbare overfor de almindelige tidevandsstigninger og oversvømmelser.

Problemet er nu så omfattende, at myndighederne regner med, at flere af de små lokalsamfund i området helt må opgives. Og det samme gør sig gældende for kirkegårdene. I Leeville kan den gamle del af kirkegården kun nås med båd og flere af monumenterne stikker op af det omgivende vand. Situationen er generel for flere af kirkegårdene i området og i enkelte tilfælde, er der fundet kister, der er sejlet væk fra kirkegården efter en oversvømmelse. Selvom der lokalt er gjort forsøg på at begrænse skaderne på de enkelte kirkegårde, er der ikke udsigt til en generel indsats for at bevare de truede kirkegårde.

De fleste af kirkegårdene er mere end 200 år gamle og er oprindeligt anlagt i områder, der ikke var plaget af oversvømmelser. Ældre borgere i området kan fortælle, at de husker kirkegårdene fra barn-

dommens besøg, som smukke områder med store træer og grønt græs. Nu er de blevet til saltvandssumpe, træerne er forsvundet og flere af gravene er oversvømmede.

Problemet kan dog ikke alene tilskrives naturens store kræfter: De seneste års voldsomme orkaner har kun fremskyndet en ændring, der allerede var sat i gang: I 1930'erne blev der gravet kanaler i Louisianas ferskvandssumpe i forsøget på at finde olie og gas. Kanalerne tillod saltvand at trænge ind i sumpene. I starten af 1900-tallet, blev Mississippi floden opdæmmede, hvilket også har haft en negativ betydning i forbindelse med aflejringen af ferskvands sedimenter i de lavtliggende områder.

3

Gravsten og børnearbejde

I Baden-Württemberg er det nu lovligt for begravelsesmyndighederne at forbyde opstilling af gravsten, der er fremstillet ved hjælp af børnearbejde. Det er fastslået ved en kendelse af Bayerische Verwaltungsgericht den 4. juli 2012. Sagen var rejst af et stenhuggeri i Leinburg, og retten afviste at en egenerklæring, hvori der stod, at virksomheden ikke købte gravsten, der var fremstillet ved hjælp af børnearbejde, var tilstrækkelig. Der kræves fremover en certificering fra den samlede kæde af producenter og stenhuggere for at sikre kravet om, at der ikke er anvendt børnearbejde i fremstillingen af gravstenene i nogen del af forløbet.

Kilde: *Friedhofskultur*, august 2012

4

Nyborg Kirkegårde

Sacha Baltes fra Duisburg, var i september 2011 i en uges praktik på Nyborg Kirkegård. Sacha Baltes har ikke blot været i Danmark, men også i en række andre lande, for at arbejde på forskellige kirkegårde og opleve de forskellige vilkår, der er for kirkegårdene.

Den 3 sider lange artikel indledes med at fortælle om Nyborg bys historie. Derefter går han over til at fortælle om Nyborg kirkegårde som et eksempel på den danske kirkegårdskultur. I løbet af ugen arbejdede han først på Assistens kirkegården og de sidste dage på Den Gamle Kirkegård.

Artiklen er gennemsyret af hvor godt han har følt sig velkommen på kirkegården og hvordan der er brugt meget tid til at fortælle ham om kirkegårdens historie og hvordan arbejdet er organiseret på dem. Den meget positive artikel slutter af med en stor tak til medarbejderne og Anders Beck Larsen, for den venlige modtagelse han fik på kirkegårdene. Han konkluderer, at det har givet en god erfaring og anbefaler, at andre også søger ud for at få en oplevelse af andre landes kirkegårds-kultur.

Kilde: *Friedhofskultur*, marts 2012.

5

Dagsbevis til privat kørsel i gulpladebil

Fra den 1. januar 2013 kan man købe dagsbevis til gulpladebiler.

Et dagsbevis giver lov til at køre privat i en gulpladebil med en totalvægt på op til 4 ton, selvom bilen er registreret til "erhvervs-mæssig godstransport" og normalt ikke må bruges til privat kørsel. Alle kan købe et dagsbevis, når de har ejerens/lejerens tilladelse til at køre privat i bilen.

- Hvert dagsbevis gælder i ét døgn, fra kl. 00.00 til 23.59.
- Der kan højst købes 20 dagsbeviser til hver bil i et kalenderår (1. januar til 31. december).
- Man skal købe dagsbeviset, mindst 1 time før man begynder at køre privat i bilen.
- Dagsbeviset skal medbringes i bilen. Kvitteringen printes, eller medbringes elektronisk (fx på e-mail). Det er førerens ansvar, at kvitteringen kan læses.

Dagsbeviserne kan anvendes, når virksomhedens ansatte ønsker at låne en af virksomhedens gulpladebiler til private formål, eller når ejeren ønsker at anvende en af virksomhedens gulpladebiler til egne private formål, f.eks. til brug ved flytning eller lignende. Det er føreren af bilen, der skal anskaffe et dagsbevis i forbindelse med den private kørsel.

Hvis en medarbejder skal låne bilen, og arbejdsgiveren betaler for dagsbeviset, skal medarbejderen beskattes af dette som et personalegode.

Man kan tidligst købe et dagsbevis, 45 dage før det skal bruges. Købte dagsbeviser kan ikke refunderes eller flyttes til andre dage, og ubrugte dagsbeviser kan ikke refunderes.

Dagsbeviset kan købes på SKAT's hjemmeside www.skat.dk. Ordningen er en forsøgsordning, der løber i 2 år.

Priser på dagsbeviser		
	Totalvægt højest 3.000 kg.	Totalvægt 3.001-4000 kg.
Virksomheden har trukket hele momsbeløbet fra ved køb/leje.	Dagsbevis: 225 kr.	Dagsbevis: 185 kr.
Virksomheden har IKKE trukket hele momsbeløbet fra ved køb/leje.	Dagsbevis: 185 kr.	Dagsbevis: 185 kr.

Man kan læse mere på: <https://www.skat.dk/SKAT.aspx?old=2085788&vId=0>

6

Skov og Landskab fusionerer

Pr. 1. januar 2013 er størstedelen af Skov og Landskab fusioneret med Institut for Geografi og Geologi i et nyt institut; Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning - IGN.

Instituttet indgår i "Geocenter Danmark" og i "Det Nationale Center for Skov, Landskab og Planlægning".

Forskningen på det nye Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning omfatter fagområder som geologi, geografi og geoinformatik, skov, natur og biomasse, landskabsarkitektur, parkforvaltning og by- og landskabsplanlægning. Forskningen danner baggrund for undervisning på 6 bacheloruddannelser, 7 kandidatuddannelser, 1 erhvervsuddannelse, på 4 forskeruddannelsesprogrammer og på en række efter- og videreuddannelser. Herudover udfører instituttet rådgivning og myndighedsbetjening navnlig for Miljøministeriet og kommuner.

Det nye institut er opdelt i 6 sektioner:

- Geologi
- Geografi
- Skovskolen
- Skov, natur og biomasse
- Landskabsarkitektur
- By- og landskabsplanlægning

Det nye Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, der er på ca. 450 personer, samt "Skov & Landskab" ledes af Niels Elers Koch.

Instituttet har fået en ny midlertidig hjemmeside: www.ign.ku.dk. Mere information om instituttets forskning, uddannelses- og formidlingsaktiviteter findes på de to "gamle" hjemmesider: Institut for Geografi og Geologi www.geo.ku.dk og Skov & Landskab www.sl.life.ku.dk

7

Velkommen til nye kolleger

Morten Rune Hetoft Jacobsen er tiltrådt som kirkegårdsleder d. 1. januar 2013 på Skælskør Kirkegård

KALENDEREN

6. – 8. marts 2013

Krematoriekursus i Glostrup

DKL planlægger et krematoriekursus på Glostrup Parkhotel. Kurset er rettet mod krematoriemedarbejdere, der har eller får filtre af kassetypen, men andre interesserede kan også deltage. Vi forventer et kursusforløb som de 2 kurser i Kolding 2012, med deltagelse af konsulenter og leverandører og denne gang med besøg på Glostrup krematorium. Se mere herom i bladet.

11. – 13. marts 2013

Arbejdsmiljøuddannelsen

Den lovpligtige uddannelse for medlemmer i arbejdsmiljøorganisationen, afholdes på Vejle Center Hotel. Tilmelding kan ske ved henvendelse til Landsforeningen af Menighedsråd på telefon 87 32 21 33, eller på www.menighedsraad.dk

20. marts 2013

Kirkegårds konferencen på Hotel Nyborg Strand.

Temaet er 'Kirkegård for alle'. Se mere herom i bladet. Tilmelding senest d. 11. marts på www.sl.life.ku.dk/kurser

27. – 28. maj 2013

Årsmøde i Foreningen for Kirkegårdskultur

Programmet vil blive sendt ud til foreningens medlemmer.

27. – 29. maj 2013

Arbejdsmiljøuddannelsen

Den lovpligtige uddannelse for medlemmer i arbejdsmiljøorganisationen, afholdes på Tune Kursuscenter. Tilmelding kan ske ved henvendelse til Landsforeningen af Menighedsråd på telefon 87 32 21 33, eller på www.menighedsraad.dk

28. – 30. august 2013

Have & Landskab

Den grønne fag-udstilling Have & Landskab afholdes på Selandia-CEU i Slagelse. Se mere på www.hl13.dk

1. – 2. september 2013

Årsmøde for FDK og DKL

Årsmødet 2013 afholdes på Sørup Herregård i Ringsted. Programmet vil blive sendt ud til FDK's og DKL's medlemmer i løbet af foråret.

2. – 4. september 2013

Arbejdsmiljøuddannelsen

Den lovpligtige uddannelse for medlemmer i arbejdsmiljøorganisationen, afholdes på Vejle Center Hotel. Tilmelding kan ske ved henvendelse til Landsforeningen af Menighedsråd på telefon 87 32 21 33, eller på www.menighedsraad.dk

4. – 6. september 2013

Nordisk Kongres i Oslo

Nordisk Kongres i 2013 afholdes på Clarion Royal Christiania Hotel i Oslo. Se mere om priser og tilmelding på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk, hvor også det foreløbige program for kongressen kan ses.

25. – 27. november 2013

Arbejdsmiljøuddannelsen

Den lovpligtige uddannelse for medlemmer i arbejdsmiljøorganisationen, afholdes på Tune Kursuscenter. Tilmelding kan ske ved henvendelse til Landsforeningen af Menighedsråd på telefon 87 32 21 33, eller på www.menighedsraad.dk

PRAKTISK UDSTYR I PROFESSIONEL KVALITET

Felco – Löwe – ARS – Silky – Wolf Garten
& meget andet udstyr til det grønne område

AKTUELT

Gyllebo blodmel mod råvildtbid haves i 1 kg pakninger

Dansk Skovkontor A/S TLF 57 83 01 10
www.dansk-skovkontor.dk

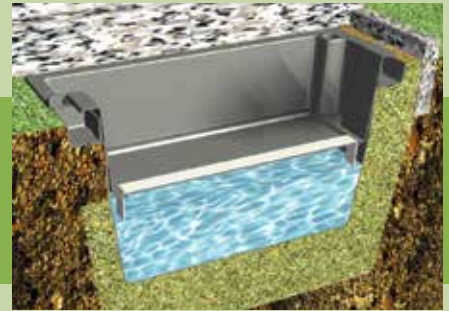
Dansk Skovkontor A/S

Grundlagt 1950

MobilPlant

blomlåda för enkel gravskötsel

Dagens modell av MobilPlant, inköpta av Svenska Kyrkan, passerade det gångna året 90.000 lådor. Levererade till mer än 190 församlingar, monterade på mer än 425 kyrkogårdar, från Råneå i norr till Malmö i söder. Inkl. export har vi tills idag sålt nästan 130.000 lådor. Antalet kunder ökar varje år.

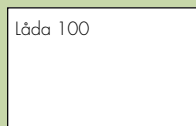

Fler och fler upptäcker fördelarna med MobilPlants produktidé = enkla att montera och använda samt pris och miljöriktiga. Förbättrar samtidigt kvalitet och ekonomi samt flexibilitet inom personalstyrkan.

Kombinationsmöjligheter med MobilPlant-sortimentet, 3 storlekar täcker de flesta planteringar

låda 500
29x39cm

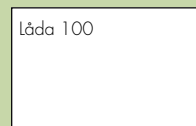
låda 100
58x39cm

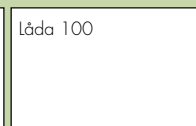
låda 100
Tot mått: 87x39cm

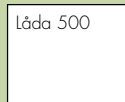
låda 500

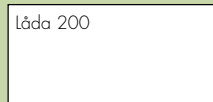
låda 100
Tot mått: 116x39cm

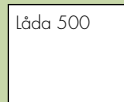
låda 100

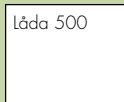
låda 500
39x29cm

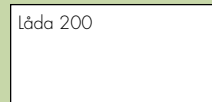
låda 200
65x29cm

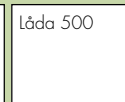
låda 500

låda 500
Tot mått: 78x29cm

låda 200
Tot mått: 104x29cm

låda 500

låda 300
48x29cm

Sobek Rationell
Plantering AB
556240-0803
2012-05-03
Riskprognos 0,06%

SOBEK / MobilPlant Rationell Plantering AB, Box 5, 272 03 Gärsnäs

Tel: 0414-23022 Fax: 0414-23025 E-post: sobek@mobilplant.com Hemsida: www.mobilplant.com

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere

Formand:

Klaus Frøderiksen, Garnisons Kirkegård
Tlf. 3542 7951
E-mail: klaus@garnisonskirkegaard.dk

Sekretariat:

Vagn Andersen, Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 - Fax 45 86 41 57
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Se mere på www.danskekirkegaarde.dk

Danske Krematoriers Landsforening

Formand:

Allan Vest, Hjørring Kirkegård
Tlf. 9890 0555 – 2178 0367
E-mail: allan@hjoerringkirkegaard.dk

Sekretariat:

Hanne Ring
Tlf. 2068 9492
E-mail: admin@dki.dk

Fagkonsulent:

Ernst Jensen, Vibevej 19, 8240 Risskov
Tlf. 8617 4512 – Fax 8617 4775
E-mail: ernst.jensen@dki.dk

Se mere på www.dki.dk

Tidsskriftet 'KIRKEGÅRDEN'

Udkommer 6 gange årligt i samarbejde mellem FDK – Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og DKL – Danske Krematoriers Landsforening

Oplag: 1.000 stk.

Abonnement: Kr. 320,- pr. år

Kontakt:

Lene Halkjær Jensen, Humlebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142 – E-mail: lene.bladet@mail.dk

Udgivelser og deadlines i 2013

Nr. 1, februar 2013	
Nr. 2, april 2013	20. marts 2013
Nr. 3, juni 2013	20. maj 2013
Nr. 4, august 2013*	20. juli 2013
Nr. 5, oktober 2013	15. september 2013
Nr. 6, december 2013	15. november 2013

*Nr. 4, august 2013 bliver et temanummer, som retter sig mod den Nordiske Kongres for kirkegårde. Dette nummer bliver trykt i et større oplag og uddeles gratis til kongressens deltagere.

Bladet forventes at udkomme ca. en måned efter deadline.

Annoncepriser

1 side	kr. 3.500,-
1/2 side	kr. 2.500,-
1/4 side, stående	kr. 1.500,-
1/4 side, liggende	kr. 1.500,-
1/8 side	kr. 1.000,-
Visitkort	kr. 900,-

Ved 3 indrykninger pr. år gives 5 % rabat
Ved 6 indrykninger pr. år gives 10 % rabat
Priserne er eks. moms.

Fremsendelse af annoncer og artikler

Annoncer (reproklart materiale) skal helst afleveres som PDF-filer, for at undgå fejl i forbindelse med annoncens opsætning i bladet.

Billeder, der skal ledsage artikler, skal helst ikke lægges ind tekstdokumentet, men sendes separat. Det giver en bedre billedkvalitet i det trykte blad.

FRA REDAKTIONEN

Er bedemanden forpligtiget til at modtage regningen for de ydelser, der bestilles på kirkegården eller krematoriet? Svaret er nej...

Den 18. januar 2013 stadfæstede Østre Landsret byrettens dom i sagen mellem Nakskov Kirkegårde og Vestlollands Begravelsesforretning. Det blev slået fast, at bedemandens udlæg for udgifter til kremation og gravsted er en frivillig service, som de enkelte bedemænd frit kan vælge, om de fortsat ønsker at yde.

Mange steder har det været almindelig praksis i mange år, at regningen for kremation og gravsted blev sendt til bedemanden. Men der kan nok ikke herske nogen tvivl om, at med denne dom, står den hidtidige praksis for fald. Om det så skulle medføre en mere "gennemsigtig og forbrugervenlig prisoplysning", som det hedder i en udtalelse fra Brancheforeningen for Danske Bedemænd, kan jo

nok diskuteres. Det er en sag, som KIRKEGÅRDEN vil følge op på i det kommende nummer af bladet.

I skrivende stund hænger implementeringen af KAS stadig i bremsen: Rykkerproceduren for manglende indbetaling af GIAS-aftaler er endnu ikke sat i gang og der mangler stadig udsendelse af de sidste bogføringsbilag, for at regnskabsåret 2012 kan afsluttes.

Det kniber også med at nå kvoten for opslag af akut-job indenfor folkekirkens område. Ministeriet for Ligestilling og Kirke opfordrer derfor endnu en gang de folkekirkelige arbejdspladser til at benytte sig af akut-job ordningen, når der skal søges efter nye medarbejdere.

Hvis du har indlæg, kommentarer eller andet til det kommende nummer af KIRKEGÅRDEN, er indleveringsfristen d. 20. marts 2013.

Claudisvej 18, Dk-7430 Ikast, Telefon: +45 86865999, www.jessing.eu, info@jessing.eu

siden 1982

**FORNYELSE
MED RESPEKT
FOR TRADITION**

Se flere produkter på:
www.jessing.eu

JESSING
aps